

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Komparace ekonomiky Německa a ČR

Bc. Lukáš Holub

© 2023 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Lukáš Holub

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Klatovy

Název práce

Komparace ekonomiky Německa a ČR

Název anglicky

Comparison of the German and Czech economies

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce je zhodnocení ekonomik Německa a České republiky a porovnání jejich vývoje za období let 2010-2021. Dílčími cíli práce jsou analýza vývoje vybraných agregátních ukazatelů ČR a Německa v období let 2010-2021, následná komparace vývoje těchto ekonomických ukazatelů obou sledovaných zemí za zvolené časové období a konečně sepsání doporučení ke zlepšení ekonomické situace vyplývající ze srovnání ekonomik na základě vlastního provedeného srovnání.

Metodika

Diplomová práce bude rozdělena na část teoretickou a na část praktickou. V teoretické části diplomové práce bude provedeno vymezení základních makroekonomických ukazatelů. Tato část práce bude zpracována na základě metody studia tištěných i elektronických odborných zdrojů.

Praktická část práce bude zaměřena na zhodnocení vývoje hrubého domácího produktu, inflace, nezaměstnanosti, úrokové míry, státního dluhu a exportu/importu pomocí techniky časových řad za období let 2010-2021. Součástí diplomové práce bude i zkoumání výše průměrné mzdy z pohledu ukazatele ekonomické vyspělosti státu. Zjištěné informace budou zpracovány do tabulek a grafů za účelem srozumitelné interpretace výsledků. Závěr práce se bude věnovat doporučení ke zlepšení ekonomické situace vyplývající z komparace ekonomik vytvořené na základě vlastního provedeného srovnání. Hlavním zdrojem informací z makroekonomických dat bude Český statistický úřad a Německý statistický úřad.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Česká republika, Německo, komparace, HDP, inflace, nezaměstnanost, státní dluh, úroková míra, průměrná mzda, zahraniční obchod

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, Josef a Bohuslav SEKERKA. Makroekonomie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN isbn978-80-7380-245-5.
HOLMAN, Robert. Ekonomie. 6. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN isbn978-80-7400-278-6.
JUREČKA, Václav. Makroekonomie. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3258-9.
MANKIW, N. Gregory. Zásady ekonomie. Praha: Grada, 1999. Profesionál. ISBN 80-7169-891-1.
SLANÝ, Antonín. Makroekonomická analýza a hospodářská politika. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9738-3

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Roman Svoboda, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 29. 8. 2022

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 2. 11. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 25. 03. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Komparace ekonomiky Německa a ČR" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne datum odevzdání _____

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Romanu Svobodovi, Ph.D. za odborné vedení práce a poskytnuté rady.

Komparace ekonomiky Německa a ČR

Abstrakt

Předkládaná diplomová práce se zaměřuje na srovnání ekonomik Německa a České republiky. Hlavním cílem diplomové práce je zhodnocení ekonomik Německa a České republiky a porovnání jejich vývoje za období let 2010-2021. Dílčími cíli práce jsou analýza vývoje vybraných agregátních ukazatelů ČR a Německa v období let 2010-2021, následná komparace vývoje těchto ekonomických ukazatelů obou sledovaných zemí za zvolené časové období a konečně sepsání doporučení ke zlepšení ekonomické situace vyplývající ze srovnání ekonomik na základě vlastního provedeného srovnání.

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a na část praktickou. Teoretická část je zpracována na základě metody studia tištěných i elektronických odborných zdrojů. Jsou zde popsány základní agregátní ukazatele, jako je HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti, úroková míra, výše exportu a importu, průměrná mzda a státní dluh. V praktické části diplomové práce jsou formou přehledných tabulek a grafů nejprve uvedeny časové řady sledovaných agregátních ukazatelů včetně komparace jejich vývoje mezi Českou republikou a Německem v období let 2010-2021. U vývoje sledovaných makroekonomických ukazatelů jsou rovněž analyzovány důvody, které vedly k určitému trendu či odchylkám jejich vývoje a popsána obchodní spolupráce mezi ČR a SRN. Hlavními zdroji dat jsou Český statistický úřad (ČSÚ), Česká národní banka (ČNB), Spolkový statistický úřad, Německá spolková banka a Eurostat. Závěr práce se věnuje doporučení ke zlepšení ekonomické situace vyplývající z komparace ekonomik vytvořené na základě vlastního provedeného srovnání.

Klíčová slova: Česká republika, Německo, komparace, HDP, inflace, nezaměstnanost, státní dluh, úroková míra, průměrná mzda, zahraniční obchod

Comparison of the German and Czech economies

Abstract

The presented diploma thesis focuses on the comparison of the economies of Germany and the Czech Republic. The main goal of the thesis is to evaluate the economies of Germany and the Czech Republic and compare their development for the period 2010-2021. The sub-objectives of the work are the analysis of the development of selected aggregate indicators of the Czech Republic and Germany in the period 2010-2021, the subsequent comparison of the development of these economic indicators of both monitored countries for the selected time period, and finally the writing of recommendations to improve the economic situation resulting from the comparison of the economies based on the own comparison.

The diploma thesis is divided into a theoretical part and a practical part. The theoretical part is processed based on the method of studying printed and electronic professional resources. Basic aggregate indicators such as GDP, inflation rate, unemployment rate, interest rate, amount of export and import, average wage and national debt are described here. In the practical part of the thesis, the time series of monitored aggregate indicators are presented in the form of clear tables and graphs, including a comparison of their development between the Czech Republic and Germany in the period 2010-2021. Regarding the development of monitored macroeconomic indicators, the reasons that led to a certain trend or deviations in their development are also analyzed, and business cooperation between the Czech Republic and Germany is described. The main sources of data are the Czech Statistical Office (ČSÚ), the Czech National Bank (ČNB), the Federal Statistical Office, the German Federal Bank and Eurostat. The conclusion of the work is dedicated to recommendations for improving the economic situation resulting from the comparison of economies created on the basis of the own comparison.

Keywords: Czech Republic, Germany, comparison, GDP, inflation, unemployment, national debt, interest rate, average wage, foreign trade

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	14
3.1 HDP.....	15
3.1.1 Měření HDP	15
3.1.2 Nominální a reálný HDP.....	19
3.1.3 Parita kupních sil	19
3.2 Inflace.....	20
3.2.1 Poptávková inflace.....	21
3.2.2 Nabídková inflace	21
3.2.3 Měření inflace	22
3.2.4 Index spotřebitelských cen (CPI – consumer price index)	23
3.2.5 Deflátor HDP (IPD – Implicit Price Deflator).....	23
3.2.6 Index PPI (PPI – Producer Price Index)	24
3.2.7 Závažnost inflace	24
3.2.8 Dopady inflace.....	25
3.2.9 Způsoby boje proti inflaci.....	25
3.3 Nezaměstnanost.....	26
3.3.1 Definice nezaměstnanosti	26
3.3.2 Měření nezaměstnanosti	28
3.3.3 Dopady nezaměstnanosti	30
3.3.4 Způsoby boje proti nezaměstnanosti.....	30
3.3.5 Vztah nezaměstnanosti a inflace.....	31
3.4 Platební bilance	32
3.4.1 Struktura platební bilance.....	33
Vertikální struktura platební bilance	34
3.5 Měnová politika	35
3.6 Veřejný a státní dluh	38
3.6.1 Dopady veřejného dluhu.....	39
3.7 Průměrná mzda.....	40
4 Vlastní práce.....	42
4.1 Vývoj ekonomiky ČR	42
4.1.1 HDP ČR	42
4.1.2 Inflace v ČR	44
4.1.3 Nezaměstnanost v ČR.....	45
4.1.4 Státní dluh ČR.....	48
4.1.5 Výše exportu a importu ČR	49

4.1.6	Vývoj úrokové míry	50
4.1.7	Vývoj průměrné mzdy	51
4.2	Vývoj ekonomiky SRN	53
4.2.1	HDP SRN	53
4.2.2	Inflace v SRN	54
4.2.3	Nezaměstnanost v SRN	56
4.2.4	Státní dluh SRN	56
4.2.5	Výše exportu a importu SRN	58
4.2.6	Vývoj úrokové míry	59
4.2.7	Vývoj průměrné mzdy	60
4.3	Komparace ekonomiky ČR a SRN	62
4.3.1	Srovnání vývoje HDP	62
4.3.2	Srovnání vývoje inflace	63
4.3.3	Srovnání vývoje nezaměstnanost	64
4.3.4	Srovnání vývoje státního dluhu	65
4.3.5	Srovnání vývoje výše exportu a importu	66
4.3.6	Srovnání vývoje úrokové míry	67
4.3.7	Srovnání vývoje průměrné mzdy	68
4.3.8	Vzájemný zahraniční obchod ČR a SRN	69
5	Zhodnocení výsledků a doporučení	72
5.1	Zhodnocení komparace ekonomiky ČR a SRN	72
5.2	Doporučení ke zlepšení ekonomické situace obou zemí	74
5.2.1	Doporučení pro ČR	74
5.2.2	Doporučení pro SRN	75
6	Závěr	76
7	Seznam použitých zdrojů	78
7.1	Tištěné zdroje	78
7.2	Elektronické zdroje	79
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	82
8.1	Seznam obrázků	82
8.2	Seznam tabulek	82
8.3	Seznam grafů	82
8.4	Seznam použitých zkratk	82

1 Úvod

Česká republika je vnitrozemským státem ležící v Evropě, sousedící s Polskem, Rakouskem, Slovenskem a právě Německem. Česká republika je jako malá a otevřená ekonomika značně ovlivňována děním v okolních státech. Hraje velmi důležitou roli v ekonomice svého regionu a je velice přitažlivou zemí pro zahraniční investory. Její ekonomický vývoj je tak do značné míry závislý na vývoji na zahraničních trzích. (Rybáček, 2019)

Pro Českou republiku je Německo nejdůležitějším obchodním partnerem. Podíl českého exportu do Německa se blíží včetně reexportu dvěma pětinaám veškerého českého vývozu a naopak Česká republika se z hlediska objemu vzájemné výměny zboží dostala do první desítky hlavních obchodních partnerů Německa. Příležitosti pro české firmy jsou v automobilovém průmyslu a celém subdodavatelském řetězci v souvislosti s trendem elektromobility. (CzechTrade, 2022)

Struktura českého průmyslu je historicky velmi podobná té německé, což se promítá i ve skladbě exportu a importu. Vzájemné propojení ekonomik navíc podporují rozsáhlé německé investice v ČR. V uplynulých letech rostl i počet českých investic a ČR je neaktivnějším investorem v Německu ze zemí střední a východní Evropy. Navzdory jejich rozdílným velikostem se dají česká a německá ekonomika považovat za dost podobné. (CzechTrade, 2022)

Německá ekonomika dosahuje přebytku obchodní bilance se všemi hlavními obchodními partnery s výjimkou Číny. Tato skutečnost jen potvrzuje postavení Německa jako „exportní lokomotivy“ eurozóny, resp. její zásadní roli v celoevropském měřítku. Z pohledu výrazně exportně orientované české ekonomiky je proto vazba na vývoj německé ekonomiky klíčová. (ČNB, 2011)

Srovnání ekonomik je rovněž podmíněno vnějšími faktory, z nichž některé, např. pandemie, války, přírodní katastrofy, změny politického prostředí vně i uvnitř států, jsou ze své podstaty nepředvídatelné. Je potřeba říci, že v době hospodářských turbulencí a finančních krizí je analýza a předpovídání dalšího ekonomického vývoje výrazně obtížnější, než v období hospodářské stability.

Ruská vojenská agrese vůči Ukrajině aktuálně zastavila růstové vyhlídky ČR i Německa. Situace proto způsobuje obecné nejistoty. Nejčastěji se v poslední době lze setkat s pesimistickými komentáři týkajícími se aktuálního hospodářského vývoje – útlum hospodářství či prohloubení problémů dovozu a vývozu a zesílení již tak vysokých inflačních tlaků. Fiskální politiky řady evropských států se musejí vypořádávat se zvýšenými výdaji na pomoc uprchlíků a postiženým oblastem. Ekonomika v České republice tak čelí řadě výzev a související makroekonomické predikce jsou tak zatíženy řadou rizik.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je zhodnocení ekonomik Německa a České republiky a porovnání jejich vývoje za období let 2010-2021. Dílčími cíli práce jsou analýza vývoje vybraných agregátních ukazatelů ČR a Německa v období let 2010-2021, následná komparace vývoje těchto ekonomických ukazatelů obou sledovaných zemí za zvolené časové období a konečně sepsání doporučení ke zlepšení ekonomické situace vyplývající ze srovnání ekonomik na základě vlastního provedeného srovnání.

2.2 Metodika

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a na část praktickou. Teoretická část je zpracována na základě metody studia tištěných i elektronických odborných zdrojů. Jsou zde popsány základní agregátní ukazatele, jako je HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti, úroková míra, výše exportu a importu, průměrná mzda a státní dluh. V praktické části diplomové práce jsou formou přehledných tabulek a grafů nejprve uvedeny časové řady sledovaných agregátních ukazatelů včetně komparace jejich vývoje mezi Českou republikou a Německem v období let 2010-2021. U vývoje sledovaných makroekonomických ukazatelů jsou rovněž analyzovány důvody, které vedly k určitému trendu či odchylkám jejich vývoje a popsána obchodní spolupráce mezi ČR a SRN. Hlavními zdroji dat jsou Český statistický úřad (ČSÚ), Česká národní banka (ČNB), Spolkový statistický úřad, Německá spolková banka a Eurostat. Závěr práce se věnuje doporučení ke zlepšení ekonomické situace vyplývající z komparace ekonomik vytvořené na základě vlastního provedeného srovnání.

3 Teoretická východiska

V této části práce budou vysvětleny vybrané makroekonomické ukazatele a jejich význam a jakým způsobem je měřena ekonomická výkonnost.

Hlavními cíli hospodářské politiky je dosažení rychlého ekonomického růstu, nízké úrovně nezaměstnanosti a stabilní cenové hladiny. Hlavním úkolem hospodářství je zajištění potřebných množství statků a služeb obyvatelů dané země. Mezi nejsouhrnnější měřítko celkového výstupu hospodářství patří HDP (hrubý domácí produkt). HDP zachycuje, kolik se v dané ekonomice vyrobí finálních statků a je vyjádřen jako meziroční tempo růstu. (Pavelka, 2007, s. 8). K měření HDP se používají dva způsoby – nominální a reálné. Nominální se měří podle aktuálních cen. Reálné se měří podle konstantních cen. Většina ekonomik vykazuje dlouhodobý a stabilní růst reálného HDP. To je označováno jako hospodářský růst, nazývaný také růst potenciálního produktu. Hlavním zdrojem hospodářského růstu je kapitál v širokém slova smyslu a zahrnuje technologie i lidský kapitál. Potencionální produkt má tendenci růst pouze pozvolna, protože výrobní faktory jako kapitál, pracovní síla a technologie se mění velmi pomalu. (Slaný, 2003, s. 25)

V době útlumu ekonomické aktivity dochází k poklesu HDP pod úroveň potenciálního produktu a k zvyšování nezaměstnanosti. Útlum v období od půl do jednoho roku v mnoha oblastech hospodářství je nazýváno jako recese. Pokud útlum a pokles ekonomických aktivit přetrvává a prohlubuje se, pak se jedná o depresi. V období hospodářského boomu i v průběhu válečných let se může výstup nacházet dočasně i nad svým potenciálem a dochází k přepětí výrobních kapacit. Vysoká míra využívání zdrojů vede často k nutným zásahům do ekonomiky nástroji monetární či fiskální politiky. (Samuelson, Nordhaus, 2008, s. 408)

Výkyvy v hospodářském cyklu jsou často sledovány vývojem míry nezaměstnanosti. Dochází-li k útlumu a poklesu produkce, klesá poptávka po práci a roste míra nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti vyjadřuje, kolik procent lidí tzv. ekonomicky aktivního obyvatelstva je nezaměstnaných. (Pavelka, 2007, s. 8)

Každá vláda má v rukou nástroje, kterými může ovlivňovat ekonomické aktivity v zemi. Prvním nástrojem je fiskální politika. Ta zahrnuje vládní výdaje a úroveň zdanění. Vládní výdaje ovlivňují celkovou úroveň výdajů v ekonomice a tím i vyšší HDP. Daně ovlivňují příjmy obyvatel a dále cenu zboží a výrobních faktorů a v neposlední řadě výši investic a

úroveň potencionálního produktu. Druhým vládním nástrojem je monetární politika. Ta určuje výši peněžní nabídky a reguluje finanční sektor. Změna nabídky peněz se promítá do výše úrokových měr a ovlivňuje tak výši investic, výstavbu bytů a zahraniční obchod. Monetární politika významně ovlivňuje jak potencionální tak skutečné HDP.

Světová ekonomika je spleť sítí obchodních a finančních vztahů mezi jednotlivými zeměmi. Když vše plynule funguje, přispívá to k rychlému růstu národních hospodářství. Vlády si uvědomují význam mezinárodní hospodářské politiky, její vliv na úroveň výstupu, zaměstnanosti a stabilitu cenové hladiny v domácí politice. (Samuelson, Nordhaus, 2008, s. 416)

3.1 HDP

Jedním z nejdůležitějších makroekonomických ukazatelů je HDP (hrubý domácí produkt). Jedná se o soubor statistik, které umožňují vládě rozeznat, zda ekonomika zažívá pokles nebo růst a zda nehrozí prudký nárůst inflace nebo závažná recese. HDP je používané k mnoha účelům, nejdůležitější je právě měření celkové výkonosti ekonomiky. HDP je nejobsáhlejším měřítkem statků a služeb v zemi. HDP (Hrubý domácí produkt) je tržní hodnota veškerých finálních statků a služeb vyprodukovaných v dané ekonomice za dané časové období (Pavelka, 2007, s. 17).

Hrubý domácí produkt počítá Český statistický úřad a je to jeden z nejdůležitějších ukazatelů statistiky – statistických ročenek. Hrubý domácí produkt je peněžním vyjádřením celkové hodnoty statků a služeb nově vytvořených v daném období na určitém území; používá se pro stanovení výkonosti ekonomiky. (Brčák et al., 2018, s. 55)

Může být určen třemi způsoby: (Brčák et al., 2018, s. 57)

- produkční metodou,
- výdajovou metodou a
- důchodovou metodou.

3.1.1 Měření HDP

Produkční metodou se HDP počítá jako souhrn hodnot přidaných zpracování (hrubé přidané hodnoty) ve všech odvětvích činností považovaných v systému národního účetnictví za produktivní (tj. včetně služeb tržních i netržních). Hrubá přidaná hodnota je rozdílem mezi produkcí a mezispotřebou. Vzhledem k tomu, že produkce se oceňuje v základních

cenách a užití v kupních cenách, je strana zdrojů za národní hospodářství celkem doplněna o daně snížené o dotace na výrobky. (Brčák, Sekerka, 2010, s. 53)

HDP = Produkce
minus mezispotřeba
plus daně z produktů
minus dotace na produkty

Výdajovou metodou se HDP počítá jako součet konečného užití výrobků a služeb rezidentskými jednotkami (skutečná konečná spotřeba a tvorba hrubého kapitálu) a salda vývozu a dovozu výrobků a služeb. Skutečná konečná spotřeba je odvozena prostřednictvím naturálních sociálních transferů od výdajů na konečnou spotřebu domácností, vlády a neziskových institucí sloužících domácnostem. Tvorba hrubého kapitálu se člení na tvorbu hrubého fixního kapitálu, změnu zásob a na čisté pořízení cenností. (Brčák, Sekerka, 2010, s. 56)

HDP = Výdaje na konečnou spotřebu
plus tvorba hrubého kapitálu (hrubý fixní kapitál, změna zásob, čisté (přírůstky minus úbytky) pořízení cenností)
plus vývoz výrobků a služeb
minus dovoz výrobků a služeb

Je to součet hodnoty spotřeby (C), hrubých investic (I), vládních nákupů statků a služeb (G) a čistých vývozů (X) vyprodukovaných v zemi v průběhu jednoho roku. (Samuelson, Nordhaus, 2010, s. 424)

$$HDP = C + I + G + X \quad (1)$$

Zjišťování celkového produktu **důchodovou (příjmovou) metodou** se děje prostřednictvím všech realizovaných příjmů, které získávají za dané sledované období domácnosti. Předpokladem měření celkového důchodu příjmovou metodou je vlastnictví výrobních zdrojů domácnostmi. Obecně se jedná o „součet všech důchodů, které ve sledovaném období za poskytnuté služby výrobních faktorů získali jejich vlastníci.

Příjmy domácností jako vlastníků výrobních faktorů tvoří následující položky: (Samuelson, Nordhaus, 2010, s. 426)

- hrubé mzdy, tj. mzdy před zdaněním,

- renty a další důchody z vlastnictví výrobních faktorů,
- čisté úroky (rozdíl mezi obdržnými úroky a placenými úroky),
- hrubé zisky korporací (dividendy akcionářů, nerozdělený zisk a daň ze zisku),
- příjmy ze samozaměstnání (jedná se o příjmy samostatně podnikajících ekonomických subjektů).

Důchodovou metodou se HDP počítá jako součet prvotních důchodů za národní hospodářství celkem: náhrad zaměstnancům, daní z výroby a z dovozu snížených o dotace a hrubého provozního přebytku a smíšeného důchodu (resp. čistého provozního přebytku a smíšeného důchodu a spotřeby fixního kapitálu) (Brčák, Sekerka, 2010, s. 56)

HDP = Náhrady zaměstnancům (Mzdy a platy a Sociální příspěvky zaměstnanců)

plus Daně z výroby a z dovozu
minus Dotace
plus Čistý provozní přebytek
plus Čistý smíšený důchod
plus Spotřeba fixního kapitálu.

Důchodová metoda přináší opět poněkud jiný pohled na hrubý domácí produkt a faktory, se kterými tato metoda počítá. Je zřejmé, že nejdůležitější složkou této metody jsou mzdy a platy (hrubé). Ty zahrnují základní mzdy a platy, prémie a odměny nebo odstupné (při skončení pracovního poměru) apod. a naturální mzdy (nezahrnuté v základní mzdě, např. hodnotu výrobků a služeb poskytovaných zaměstnancům zdarma nebo se slevou, uniformy, stravenky, příspěvky na rekreaci, kulturu a sport aj.). (Brčák et al., 2018, s. 68)

Celková suma sečtených položek potom představuje národní důchod. Národní důchod (national income, NI, Y). Jde o makroekonomický agregát z hlediska jeho prvotního rozdělení mezi jednotlivé příjemce důchodů. V celkovém peněžním vyjádření jsou obsaženy všechny příjmy, které ekonomické subjekty za určité období na daném území získaly. Národní důchod plně neodpovídá hrubému národnímu produktu, protože v HNP jsou zahrnuty hrubé investice. Srovnatelným ukazatelem výkonu hospodářství za jedno kalendářní období je národní důchod (national income, NI, Y). Jde o makroekonomický agregát z hlediska jeho prvotního rozdělení mezi jednotlivé příjemce důchodů. V celkovém peněžním vyjádření jsou obsaženy všechny příjmy, které ekonomické subjekty za určité období na daném území získaly. (Tuleja, Majerová, Nezval, 2006, s. 78)

Národní důchod plně neodpovídá hrubému národnímu produktu, protože v HNP jsou zahrnuty hrubé investice, jejichž část tvoří obnovovací investice, a nepřímé daně, které se nikdy neostanou k domácnostem.

Z toho plyne, že: (Tuleja, Majerová, Nezval, 2006, s. 79)

$HNP = NI + \text{nepřímé daně} + \text{obnovovací investice}$, jejichž část tvoří obnovovací investice, a nepřímé daně, které se nikdy neostanou k domácnostem.

Z toho plyne, že $HNP = NI + \text{nepřímé daně} + \text{obnovovací investic}$

Při vymezování jednotlivých typů makroekonomických agregátů je třeba zmínit také potenciální úroveň ekonomiky, tzv. **potenciální produkt**, jehož vymezení je podstatné pro pochopení ekonomického růstu a hospodářského cyklu. Potenciální produkt se označuje Y^* a odpovídá takovému „množství celkového hrubého národního produktu (národního důchodu), které je vyrobeno při optimálním využití zdrojů (práce, půdy, kapitálu), přičemž optimální představuje plné (nejvýše dosažitelné) a dlouhodobě udržitelné využití disponibilních zdrojů. (Máče, 2007, s. 36)

Úroveň potenciálního produktu není přímo měřitelná a musí být odhadována na základě jiných, dostupných ukazatelů. Výsledky odhadů se liší podle způsobu využití informací obsažených v používaných ekonomických proměnných. V dlouhém období úroveň HDP sleduje dráhu trendu, tedy růstu potenciálního produktu. Skutečný produkt fluktuuje kolem trendového růstu potenciálního produktu a je určen (cyklickým) vývojem agregátní poptávky. Pokud by zdroje (kapacity) v ekonomice byly vždy plně využity, růst skutečného HDP by se rovnal růstu potenciálního produktu. (V analýzách dlouhodobé růstové výkonnosti v mezinárodních srovnáních je snahou odlišit rozdíly v dopadech cyklických vlivů, tj. očistit skutečně vykazovaný růst od cyklické složky a vyjádřit trendový růst HDP. Toto odlišení je důležité v případech, kdy jsou pozice srovnávaných zemí v hospodářském cyklu výrazně rozdílné.) (Kadeřábková, Žďárek, 2006, s. 14)

Rozdíl mezi analýzou vývoje HDP v krátkém a dlouhém období lze také vyjádřit odlišným tvarem křivky agregátní nabídky (AS), V dlouhém období je tvar křivky agregátní nabídky (LRAS) vertikální (je neelastická), na úrovni potenciálního produktu (Y^*). Zdrojem

růstu HDP v dlouhém období je tedy výhradně růst úrovně potenciálního produktu. Křivka agregátní nabídky v krátkém období (SRAS) je naopak považována za velmi elastickou (je vodorovná či jen mírně rostoucí). Výstup v krátkém období je tedy určen především agregátní poptávkou (AD). V dlouhém období se proto analýza vývoje HDP soustřeďuje na determinanty agregátní nabídky, v krátkém období na determinanty agregátní poptávky. Odlišný tvar křivky agregátní nabídky v krátkém a dlouhém období se také odráží v odlišném dopadu růstu agregátní poptávky na cenovou hladinu (P). Pokud je skutečný produkt v ekonomice nižší než potenciální, tedy kapacity nejsou plně využity (křivka agregátní nabídky je horizontální či jen mírně rostoucí), růst agregátní poptávky nebude spojen s růstem cen. Pokud skutečný produkt převyšuje produkt potenciální (křivka agregátní nabídky je vertikální), růst agregátní poptávky bude provázet tlak na zvýšení cenové hladiny (ekonomika se přehřívá). Lze se proto setkat i s definicí potenciálního produktu jako takové úrovně výstupu (a zaměstnanosti), kterou je ekonomika schopna dosahovat při stabilní míře inflace. (Kadeřábková, Žďárek, 2006, s. 14)

3.1.2 Nominální a reálný HDP

Jestliže se porovnává HDP mezi jednotlivými roky, vyvstává při použití cen běžného období otázka, zda je změna HDP způsobena změnou fyzického objemu produkce statků a služeb, nebo změnou cen těchto statků a služeb (případně změnou jak objemu, tak cen statků a služeb). HDP, které zachycuje pouze změnu fyzického objemu produkce, se nazývá reálná hrubý domácí produkt. Pro jeho vyjádření se používají stálé ceny neboli ceny výchozího roku. (Pavelka, 2007, s. 25)

Rozdíl mezi reálným a nominálním HDP v jednotlivých letech je tedy způsoben změnou cen. Výjimkou je výchozí rok, kdy reálný HDP a nominální HDP je totožný. (Pavelka, 2007, s. 25)

3.1.3 Parita kupních sil

V krátkém období dochází k razantnímu kolísání tržního kurzu, zejména v reakci na měnovou politiku, politické události a změny v očekáváních účastníků trhu. V dlouhodobém období jsou kurzy dány především relativními cenami zboží a služeb v jednotlivých zemích. Pokud existuje tlak na vyrovnávání cen obchodovaných statků v jednotlivých zemích, pak i kurz měny musí odpovídat vyrovnaným cenám. (Samuelson, Nordhaus, 2018, str. 607)

Parita kupních sil (PPP) je jednou z teorií, která vysvětluje determinaci měnového kurzu. Tato teorie má dvě verze absolutní a relativní. Parita kupních sil je spojena s tzv. zákonem jediné ceny. Ten říká, že prodejní cena identického zboží by měla být stejná bez ohledu na místo prodeje. Transportní náklady však způsobují, že se ceny mohou v jednotlivých zemích lišit. (Pavelka, 2007, str. 168)

Podle absolutní verze teorie parity kupní síly je nominální kurz roven poměru domácí a zahraniční cenové hladiny, neboli reálný kurz je roven jedné. Teorie vychází ze zákona jediné ceny, který se prosazuje pomocí arbitráží. Platnost teorie parity kupní síly je oslabena existencí nákladů na arbitráže, které jsou u některých zboží a služeb tak vysoké, že se zákon jediné ceny neprosazuje. (Holman, 2010, str. 149)

Absolutní verze PPP říká, že nominální měnový kurz je dán poměrem domácí a zahraniční cenové hladiny: (Holman, 2010, str. 130)

$$E = \frac{P}{P_f} \quad (2)$$

kde je E nominální měnový kurz,

P domácí cenová hladina

P_f zahraniční cenovou hladina

Absolutní verze parity kupních sil je kritizována, neboť v realitě se nominální kurz parity kupních sil odchyluje, a to často významně jak v krátkém, tak dlouhém období. Relativní verze parity kupních sil se nezabývá stanovením konkrétní výše měnového kurzu, ale vysvětluje změnu měnového kurzu. (Pavelka, 2007, str. 170)

3.2 Inlace

Inlace je jedním z fenoménů vývoje ekonomik, který budí značnou pozornost nejen mezi ekonomy, ale i mezi politiky a běžnými občany. Inlace je chápána jako něco, co má negativní dopad na živo bití. Inlace je chápána jako něco, co má negativní dopad na život lidí. Vlády a centrální banky proto často zasahují, aby inflaci snížily. (Pavelka, 2007, s. 134)

Inflaci lze tedy definovat jako růst cenové hladiny v čase (Brčák et al., 2018, s. 89). Podněty k vzestupu cenové hladiny tak přicházejí ze strany agregátní poptávky i agregátní

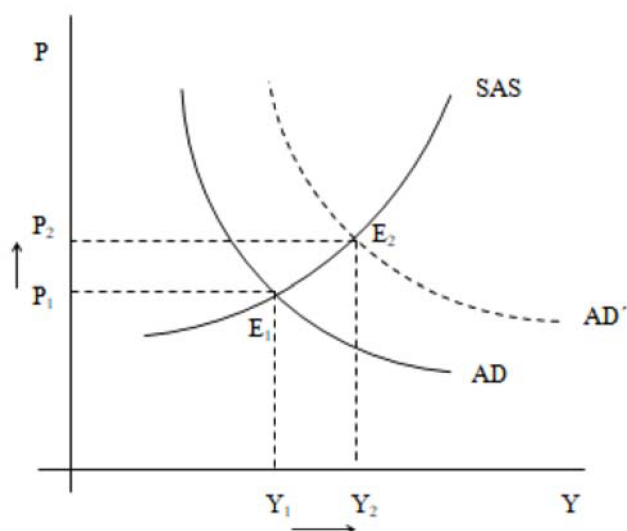
nabídky. Podle toho proto lze dělit příčiny vzniku inflace do dvou základních skupin. Na poptávkovou a nabídkovou inflaci. (Tuleja, Majerová a Nezval, s. 119)

Opakem inflace je **deflace**, která nastává, pokud se celková hladina snižuje. Přetrvávající deflace, tedy stav, kdy ceny stabilně z roku z roku na rok klesají, je typická pro období krize. (Brčák et al., 2018, s. 90)

3.2.1 Poptávková inflace

Poptávková inflace (Graf č. 1) je způsobena pozitivním poptávkovým šokem. Tento pozitivní poptávkový šok může být způsoben vším, co vede k posunu křivky agregátní poptávky doprava. Jedná se o růst vládních výdajů, růst investičních výdajů firem, růst spotřebních výdajů domácností, zvýšení čistého exportu. (Pavelka, 2007, s. 140)

Graf č. 1: Poptávková inflace

Zdroj: Pavelka, s. 140

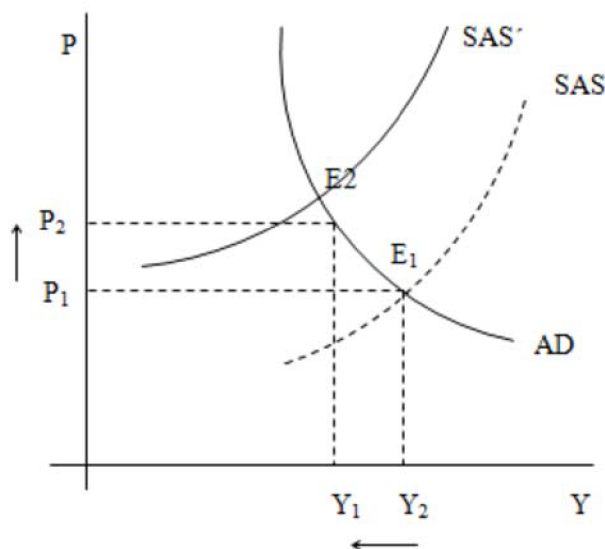
3.2.2 Nabídková inflace

Nabídkové inflaci se často říká nákladová. Z důvodu růstu nákladů klesá agregátní nabídka – křivka krátkodobé agregátní nabídky SAS se posune směrem nahoru – firmy při růstu nákladů budou ochotny nabízet stejné množství produkce pouze za vyšší ceny. (Wawrosz et al., 2012)

Agregátní nabídka bude klesat z důvodu růstu nákladů. Křivka agregátní nabídky se posune směrem nahoru. To znamená, že firmy budou při nárůstu nákladů (např. zvýšení

nominálních mezd, růst surovin) ochotny nabízet stejné množství produkce za vyšší ceny.
(Pavelka, 2007, s. 141)

Graf č. 2: Nabídková inflace

Zdroj: Pavelka, 2007, s. 141

3.2.3 Měření inflace

Míra inflace je dána procentuální změnou cenové hladiny a vyjadřuje obecně růst spotřebitelských cen. K inflaci tudíž dochází, roste-li celková cenová hladina. Pro její vyjadřování se používá ukazatel míry inflace, která je definována jako míra změny cenové hladiny (měřené například indexem spotřebitelských cen apod.). (Pavelka, 2007, s. 133)

$$\pi_t = \frac{P_t - P_{t-1}}{P_{t-1}} * 100 \quad (3)$$

kde P_t představuje průměrnou úroveň cen určitého souboru statků v běžném období

a

P_{t-1} představuje průměrnou úroveň cen určitého souboru statků v předcházejícím (základním) období

Pro její měření se používají různé cenové indexy, jako například: (Brčák, Sekerka, 2010, s.75)

- index spotřebitelských cen (CPI) – vyjadřuje velikost změny výdajů spotřebitelů (domácností) na nákup daných spotřebních statků,
- index cen výrobců – vyjadřuje změnu cen výrobců,
- deflátor HDP – vyjadřuje změny cen všech statků, které jsou součástí hrubého domácího produktu.

3.2.4 Index spotřebitelských cen (CPI – consumer price index)

Nejpoužívanějším měřítkem inflace je index spotřebitelských cen, známý také jako CPI, který vypočítává Ministerstvo práce Spojených států. CPI měří průměrnou změnu cen, které spotřebitelé zaplatí za statky a služby zahrnuté do tzv. tržního koše. Tržní koš obsahuje ceny potravin, oblečení, bydlení, paliv, přepravy, zdravotní péče, školného a dalších statků a služeb každodenní spotřeby (Samuelson, Norhaus, 2008, s. 440). Jednotlivé položky jsou ohodnoceny různými váhami podle ekonomické významnosti odpovídajícího statku nebo služby. Vzorec pro výpočet CPI je následující: (Pavelka, 2007, s. 136)

$$CPI = \frac{\sum \frac{p_{1i}}{p_{0i}} * w_i}{\sum w_i} * 100 \quad (4)$$

p_{1i} představuje cenu i -tého statku či služby ve sledovaném roce; p_{0i} představuje cenu stejného statku nebo služby v základním období (nejčastěji přechozím) a w_i představuje váhu daného statku nebo služby v rámci spotřebního koše. (Pavelka, 2007, s. 136)

3.2.5 Deflátor HDP (IPD – Implicit Price Deflator)

Deflátor HDP představuje cenu všech statků a služeb vyprodukovaných v dané zemi. Od tradičního CPI se odlišuje tím, že jde o index konstruovaný metodou proměnlivých vah, která bere v potaz podíly jednotlivých statků a služeb na HDP. Kromě toho se sestavují ještě cenové indexy pro části HDP, například pro investiční statky, výpočetní techniku, osobní spotřebu apod., které se občas využívají jako doplněk k tradičnímu HDP. V deflátoru HDP jsou zachyceny všechny statky a služby vyprodukované v dané ekonomice, neexistuje zde tudíž žádný fixní koš vybraných výrobků. (Pavelka, 2007, s. 138)

Vypočítá se jako podíl HDP v cenách sledovaného roku (nominální) a HDP ve stálých cenách základního roku. Nakonec se výsledek tohoto podílu vynásobí stem.

Obecně lze zapsat výpočet deflátoru HDP mezi rokem t a $(t-1)$ takto: (Holman, 2010, s. 540)

$$\text{Deflátor} = \frac{Q_{at} \times P_{at} + Q_{bt} \times P_{bt} + \dots + Q_{zt} \times P_{zt}}{Q_{at} \times P_{a(t-1)} + Q_{bt} \times P_{b(t-1)} + \dots + Q_{zt} \times P_{z(t-1)}} \quad (5)$$

kde $Q_{at}, Q_{bt}, \dots, Q_{zt}$ jsou množství statků a, b, \dots, z (z nichž se skládá HDP) vyrobená v roce t , P_{bt}, \dots, P_{zt} jsou ceny těchto statků v témže roce a $P_a(t-1), P_b(t-1), \dots, P_z(t-1)$ jsou ceny statků v minulém roce. Deflátor je nejkompexnější ukazatel inflace, protože obsahuje ceny všech statků, z nichž je složen HDP. Pro některé účely je však ukazatelem až příliš komplexním.

3.2.6 Index PPI (PPI – Producer Price Index)

Jedná se o nejstarší statistickou řadu, která měří hladinu cen na úrovni velkoobchodů. Je založen na cenách přibližně 34000 komodit, včetně cen potravin, výrobků zpracovatelského průmyslu a těžebního průmyslu. Pevné váhy používané k výpočtu PPI jsou odvozené z čistých prodejů každé komodity. Jde o velmi podrobný index, který je ve velké míře využíván firemním sektorem. (Samuelson, Nordhaus, 2008, s. 441)

3.2.7 Závažnost inflace

Protože inflace nabývá různé intenzity a závažnosti, je užitečné ji rozlišit na nízkou, pádivou a hyperinflaci:

- **Nízká inflace** je charakterizována malým a předpověditelným nárůstem cen. Když jsou ceny relativně stabilní, lidé důvěřují penězům, protože si v čase udržují hodnotu. (Samuelson, Nordhaus, 2008, s. 671) Míra inflace dosahuje jednociferných hodnot. Lidé věří penězům. Drží hotovost nebo vklady v bankách. Uzavírají dlouhodobé smlouvy v penězích. (Pavelka, 2007, s. 144)
- **Pádivá inflace** dosahuje dvouciferných nebo až tříciferných ročních hodnot. Pádivá inflace vážným způsobem narušuje fungování hospodářství. Většina smluv je vázána na index spotřebitelských cen na zahraniční měně. V takových podmínkách ztrácejí

peníze rychle hodnotu. Finanční trhy se oslabují, protože kapitál odtéká do zahraničí. Lidé investují do fyzických aktiv, nakupují nemovitosti a odmítají půjčovat peníze za obvyklé úroky. (Samuelson, Nordhaus, 2008, s. 671) Lidé penězům přestávají věřit a snaží se je proto držet co nejméně.

- **Hyperinflace** je nejzávažnějším druhem inflace. Její hodnota dosahuje stovek až tisíc procent ročně. Lidé peníze opouštějí, protože velmi rychle ztrácejí kupní sílu a vrací se k tzv. barterovému obchodu („zboží za zboží“), rozmáhají se platby v cizí měně. (Pavelka, 2007, s. 145)

3.2.8 Dopady inflace

Většina zemí se snaží o rychlý hospodářský růst, plnou zaměstnanost a cenovou stabilitu. I když se ekonomové neshodnou zcela na optimální míře inflace, většina zastává názor, že očekávaná a mírně rostoucí cenová hladina vytváří nejlepší klima pro zdraví hospodářský růst. Detailní průzkum dat odhalil, že nízká úroveň inflace ve Spojených státech v posledních letech neovlivnila nijak negativně produktivitu či reálnou produkci. Naopak pádívá inflace či hyperinflace dokáže ochromit produktivitu hospodářství a aktivitu jednotlivých subjektů skrze přerozdělení příjmu a bohatství. (Samuelson, Nordhaus, 2008, s. 675)

Dopad inflace na jednotlivé ekonomické subjekty je závislý na rychlosti změny cen statků, které jsou těmito subjekty kupovány nebo prodávány. Ceny výrobků a služeb nerostou stejnoměrně, mění se jejich relevantní ceny. To vede k diferenciaci reálných příjmů výrobců i reálným přínosům spotřebitelů. Domácnosti a firmy kupují rozdílné výrobky a služby, vlastní rozdílná aktiva a prodávají rozdílné výrobní faktory či produkty. Inflace vnáší nejistotu do ekonomického rozhodování, což se projeví především na rozhodování o investicích. (Jurečka, 2013, s. 147)

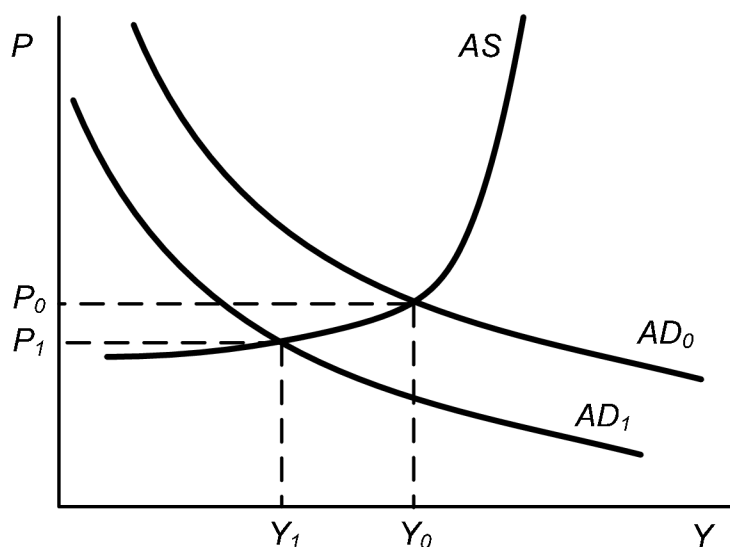
3.2.9 Způsoby boje proti inflaci

Boj s inflací s sebou přináší náklady, a to zejména v podobě poklesu produkce a růstu nezaměstnanosti. Jaká lze tedy přijmout: (Pavelka, 2007, str. 149)

- Monetární restrikce – centrální banka např. sníží množství peněz v oběhu nebo zvýší úrokové míry. Tím dojde k poklesu agregátní poptávky. Vedle poklesu produkce a zaměstnanosti klesne i cenová hladina

- Fiskální restrikce – obdobně vláda může omezit své výdaje nebo zvýšit daně. Opět dojde k poklesu agregátní poptávky. Cenová hladina klesá, ale za cenu poklesu produkce a zaměstnanosti.
- Odstranění očekávání – pokud vláda a centrální banka prohlásí, že podniknou kroky ke snížení inflace a podaří se jim inflaci snížit, ekonomické subjekty změni své očekávání
- Cenová a mzdová regulace – vláda zmrazí růst mezd a cen. V tržní ekonomice nejsou podobná opatření často vítána. Dochází k potlačení informačních cen. Navíc tato opatření mohou často inflaci pouze oddálit. Po zrušení cenové a mzdové regulace může inflace vypuknout znovu. Proto jsou cenové a mzdové regulace občas přijímány jen jako doplněk k fiskální a monetární restrikci.

Graf č. 3: Pokles agregátní poptávky vede ke snížení cenové hladiny

Zdroj: Brčák et al., 2018; vlastní zpracování

3.3 Nezaměstnanost

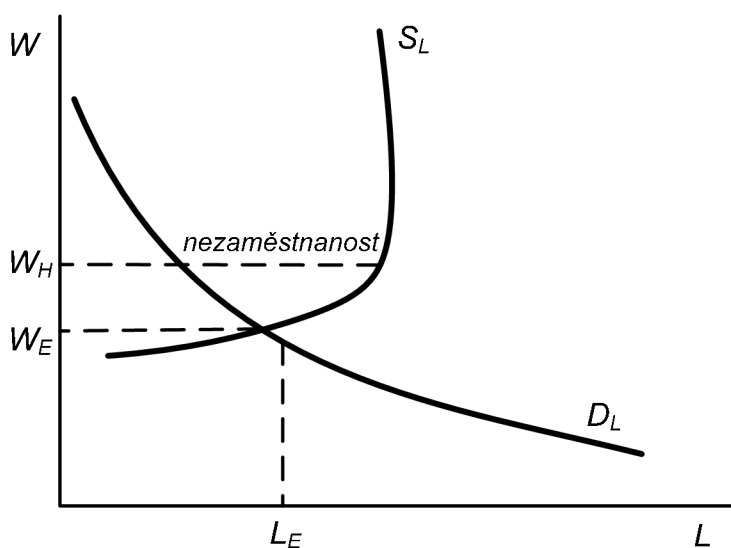
3.3.1 Definice nezaměstnanosti

Při analýze využití lidského kapitálu je nezaměstnanost jedním z významných témat. Nezaměstnaní představují nevyužitou pracovní sílu, a tím i nevyužitý ekonomický potenciál země či regionu. Ztráta možnosti uplatnit své schopnosti a dovednosti na trhu práce se stává jak sociálním tak i ekonomickým problémem. Zejména pak dlouhodobá nezaměstnanost se

projevuje i v individuální lidské rovině ovšem opět se zpětnou sociálně ekonomickou vazbou. Při popisu nezaměstnanosti jsou vedle sebe dvě strany. Jednak uchazeči o zaměstnání, se svou kvalifikační, ale i věkovou strukturou a jednak nabídka volných pracovních míst. V určité propojenosti těchto dvou rovin je možné najít cesty k řešení problémů spojených s nezaměstnaností, ať již jde např. o nevyhovující kvalifikační strukturu uchazečů o pracovní místa nebo o další směřování politiky vzdělanosti apod. Pro zajištění maximální úrovně zaměstnanosti je aplikována tzv. Aktivní politika zaměstnanosti. Jedná se o souhrn opatření, které mají maximalizovat zaměstnanost například pomocí rekvalifikací, veřejně prospěšných prací, podporou zaměstnávání osob se změněnou pracovní schopností atp. (ČSÚ, 2005)

Nezaměstnanost představuje situaci na trhu práce, kdy je nabídka práce vyšší než poptávka po práci (Brčák et al., 2018). Tuto situaci lze znázornit na Grafu č. 4, přičemž proměnná W představuje mzdu, L množství práce, D_L poptávané množství práce a S_L nabízené množství práce. W_E pak představuje rovnovážnou mzdu a L_E rovnováhu mezi poptávaným a nabízeným množstvím práce. Ve skutečnosti je však mzda na trhu práce obvykle vyšší než rovnovážná mzda. Jak je zřejmé z grafu, při vysoké mzdě (W_H) bude poptávané množství práce nižší než nabízené, a vzniká tak nezaměstnanost.

Graf č. 4: Nezaměstnanost na trhu práce

Zdroj: Brčák et al., 2018; vlastní zpracování

3.3.2 Měření nezaměstnanosti

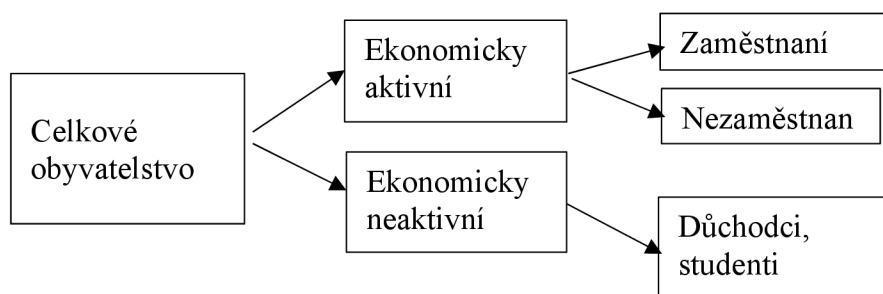
Jedním z klíčových ukazatelů ve vývoji ekonomiky jako celku je situace na trhu práce. Makroekonomie tudíž potřebuje ke svému zkoumání ukazatele, které jsou schopny popsat stav a vývoj tohoto trhu. Jedním ze základních ukazatelů používaných ke sledování trhu práce na makroekonomické úrovni je míra nezaměstnanosti (Rusmichová, Soukup, 2002, s. 21). Míra nezaměstnanosti udává podíl nezaměstnaných k pracovní síle (Samuelson, Nordhaus, 2008, s. 651).

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo se dále člení na zaměstnané a nezaměstnané: (Pavelka, 2007, s. 117)

- Zaměstnaní jsou osoby, které jsou starší 15-ti let a mají placené zaměstnání, nebo jsou zaměstnány ve vlastním podniku.
- Nezaměstnaní jsou osoby starší 15-ti let, které splňují tři následující podmínky:
 - nejsou zaměstnaní nebo sebezaměstnaní
 - aktivně hledají práci
 - jsou schopni nastoupit do práce nejpozději do 14 dnů

Ke kvantifikování nezaměstnanosti je třeba vymezení kategorie obyvatelstva. Nezaměstnanost se týká obyvatelstva v produktivním věku (věk od ukončené povinné školní docházky do odchodu do penze). Rozdělení obyvatelstva ukazuje následující Obrázek č. 1:

Obrázek č. 1: Struktura obyvatelstva

Zdroj: Pavelka, 2007, s. 116; vlastní zpracování

Vzorec pro výpočet míry nezaměstnanosti je následný: (Pavelka, 2007, s. 117)

$$u = \frac{U}{U + L} \quad (6)$$

kde:

u ... míra nezaměstnanosti

L ... zaměstnaní

U ... nezaměstnaní

$L+U$... ekonomicky aktivní (zaměstnaní + nezaměstnaní)

Míra nezaměstnanosti nevychází ze všech lidí, ale jenom z ekonomicky aktivních, jehož definice byla uvedena výše. Důvod spočívá v tom, že existuje celá řada osob, které nejsou ekonomicky aktivními – např. studenti, vojáci na povinné vojenské službě apod.

U míry nezaměstnanosti je rovněž nutné uvést, že od roku 2013 české Ministerstvo práce a sociálních věcí přešlo na novou metodiku vykazování nezaměstnanosti. Jedná se o ukazatel podíl nezaměstnaných osob, který se určí jako poměr mezi počtem dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 16-64 let evidovaných na úřadech práce a počtem všech obyvatel v produktivním věku (Jurečka et al., 2013, s. 139).

3.3.3 Dopady nezaměstnanosti

Vysoká nezaměstnanost je problémem pro hospodářství i společnost. Pro hospodářství se jedná o ztrátu cenných zdrojů. Pro společnost znamená problémy díky pokles příjmu a sním spjatými problémy. V období vysoké nezaměstnanosti se nízký výkon hospodářství navíc promítá do nálady a postojů lidí a do jejich rodinného života. (Samuelson, Nordhaus, 2008, s. 651)

Nepříznivé dopady nezaměstnanosti lze rozdělit na ekonomické a na sociální. Nezaměstnanost znamená plýtvání zdroji, které má ekonomika k dispozici. Jestliže je míra nezaměstnanosti vyšší než přirozená míra nezaměstnanosti, ekonomika také vyprodukuje méně, než by mohla na úrovni potenciálního produktu. (Pavelka, 2007, s. 127)

Tento vztah zachycuje tzv. Okunův zákon. Ten říká, že pokles HDP o dvě procenta potenciálního produktu znamená nárůst nezaměstnanosti průměrně o jeden procentní bod. Z Okunova zákona plyne důležitý závěr: nezaměstnanost se nemění, pokud skutečné HDP i potenciální HDP roste stejným tempem. Dále samozřejmě platí, že pokud se má nezaměstnanost snížit, skutečné HDP musí růst rychleji než potenciální. (Samuelson, Nordhaus, 2007, s. 654)

S nezaměstnaností je často spojena kriminalita, alkoholismus, sebevraždy, atd. Tato negativita roste zejména s prodlužující se dobou, po kterou je člověk nezaměstnaný. V souvislosti s dobou, po kterou je člověk nezaměstnaný, je důležitým ukazatelem tzv. dlouhodobá zaměstnanost. Jejím velkým problémem je fakt, že dlouhodobě nezaměstnaný ztrácí své pracovní návyky. Díky tomu jsou pro zaměstnavatele málo atraktivní a jejich šance nalézt nové místo je tím ještě více snížena. (Pavelka, 2007, s. 128)

3.3.4 Způsoby boje proti nezaměstnanosti

Vláda používá dva základní typy opatření souvisejících s potlačováním negativních dopadů nezaměstnanosti či přímo jejím snižováním. Jedná se o pasivní a aktivní politiku zaměstnanosti: (MV ČR, 2008)

- Pasivní politika zaměstnanosti – je vlastně pouhé tlumení dopadů nezaměstnanosti v podobě podpor v nezaměstnanosti
- Aktivní politika zaměstnanosti – je zaměřena na vytváření nových pracovních míst, na zvýšení flexibility pracovní síly, na předcházení nezaměstnanosti.

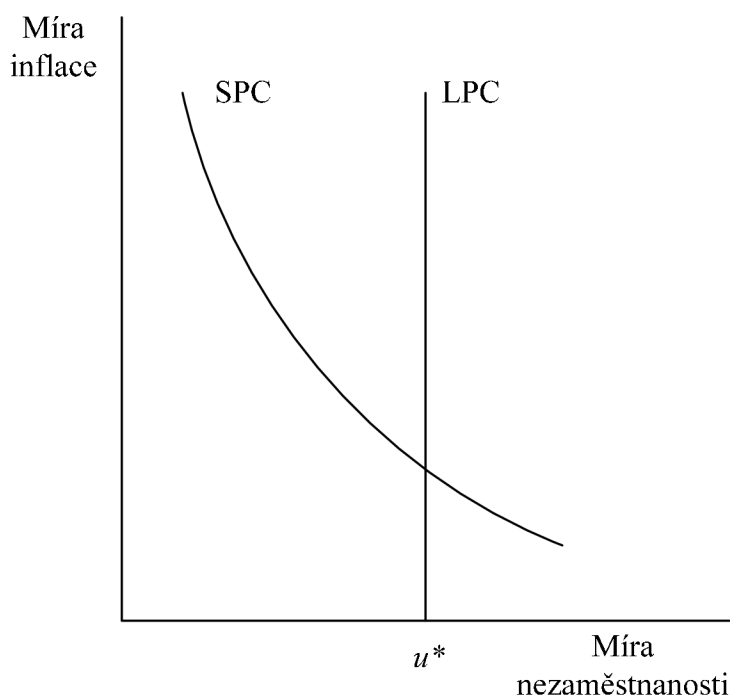
V ČR má aktivní politika zaměstnanosti podobu rekvalifikací, společensky účelových pracovních míst, veřejně prospěšných míst atd.

Vláda by měla také přijímat opatření vedoucí k větší flexibilitě na trhu práce. Té může dosáhnout např. zlepšením informovanosti o volných pracovních místech, zlepšením dopravní obslužnosti, přiměřenou sociální politikou atd. (Pavelka, 2007, str. 129)

3.3.5 Vztah nezaměstnanosti a inflace

Cílem ekonomik je nízká inflace a zároveň nízká nezaměstnanost, často ale tyto cíle bývají v rozporu. Politici zemí využívají měnovou nebo fiskální politiku k rozšíření agregátní poptávky - to by mohlo ekonomiku posunout do bodu vyšší produkce i cenové úrovně. Vyšší výkon představuje nízkou nezaměstnanost, protože firmy důsledkem větší produkce zaměstnávají více pracovníků. Vyšší cenová hladina v letošním roce vzhledem k cenové inflaci z předchozího roku znamená vyšší inflaci. Pokud tvůrci ekonomik posunují ekonomiku výše podél křivky agregátní nabídky, snižují míru nezaměstnanosti a zároveň zvyšují míru inflace a naopak – pokud snižují agregátní poptávku a snižují krátkodobou křivku agregátní nabídky, zvyšuje se nezaměstnanost a inflace klesá. Tento vztah mezi inflací a nezaměstnaností znázorňuje Phillipsova křivka. (Mankiw, 1999, s. 388)

Graf č. 5: Phillipsova křivka

Zdroj: Mankiw, 1999, s. 388; vlastní zpracování

V uvedeném Grafu č. 5 představuje křivka SPC krátkodobou Phillipsovu křivku, kde je zřejmá nepřímá úměra mezi mírou inflace a mírou nezaměstnanosti. Křivka LPC pak představuje dlouhodobou Phillipsovu křivku, kdy je v ekonomice dosaženo přirozené míry nezaměstnanosti (u^*).

3.4 Platební bilance

Platební bilance v České republice je označována jako zápis ekonomických transakcí mezi Českou republikou a jejími zahraničními partnery za určité období. Je definována jako systematický zápis veškerých ekonomických transakcí mezi rezidenty a nerezidenty sledované země za určité časové období. (Pavelka, 2007, str. 182)

Běžně je toto období jeden rok, ale často se lze setkat i s platební bilancí vyjádřenou za čtvrtletí nebo měsíc. V podstatě se jedná o vyjádření toho, kolik peněz oteklo z ČR do zahraničí a za jakým účelem a naopak, kolik peněz přiteklo do České republiky ze zahraničí. Porovnávají se tedy platby ze zahraničí a platby do zahraničí. Veškeré tyto ekonomické transakce jsou vyjádřeny v peněžních jednotkách, v našem případě v Kč. Platební bilance země je tedy významnou ekonomickou kategorií, která ve svém celku, výsledku a struktuře

podává specifický obraz o stavu ekonomiky a její vnější výkonnosti, charakteru jejího rozvoje i zaměření a úspěšnosti prováděné hospodářské politiky v dané zemi. Platební bilance je v rovnovážném stavu, pokud ve sledovaném období nedojde k poklesu ani k nárůstu devizových rezerv centrální banky, v České republice České národní banky (ČNB). Devizové rezervy představují zásobu zahraniční měny v centrální bance, v české republice tedy České národní bance. Pokud nedochází k poklesu ani nárůstu devizových rezerv, tak ČNB vůbec nezasahuje do měnového trhu a nechává výši měnového kurzu určovat pouze vzájemnou interakcí nabídky a poptávky. Z dlouhodobého hlediska lze říci, že rovnovážná platební bilance je samozřejmá. Dlouhodobě totiž není možné, aby občané jedné země kupovali více statků a služeb, než kolik sami poskytnou. Nicméně platí, že pokud má daná země vyšší export než import, tak se o rovnovážný stav snaží výrazně méně, než pokud více dováží, než vyváží. Je to logické, pokud se vezme v potaz fakt, že export zvyšuje HDP dané země, zato import ho snižuje. (Brčák, Sekerka, 2010, s. 165; Wawrosz et al., 2012)

3.4.1 Struktura platební bilance

Horizontální struktura platební bilance

- Běžný účet tvoří: (Brčák et al., 2018, s. 182)
 - obchodní bilance - vývozy a dovozy zboží ze země a do země.
 - bilance služeb- vývoz a dovoz služeb (např. doprava, cestovní ruch) ze země a do země.
 - bilance výnosů - důchody z výrobních faktorů ve vlastnictví domácí země, jež jsou zapojeny v zahraničí, a důchody z výrobních faktorů ve vlastnictví zahraničních subjektů, jež jsou zapojeny v domácí ekonomice, tj. mzdy, zisky, dividendy, úroky
 - běžné převody - jednostranné transfery jako příspěvky mezinárodním organizacím, dary a další.
- Finanční účet tvoří: (Brčák et al., 2018, s. 183)
 - přímé investice - přímé domácí investice v zahraničí, jednak zahraniční přímé investice v domácí ekonomice. Jedná se o takové investice, které zakládají určitou míru kontroly a řízení podniku. V České republice jsou

definovány jako deseti a více procentní podíl investora na základním kapitálu společnosti. Kromě tohoto podílu se do přímých investic zahrnuje též reinvestovaný zisk a ostatní kapitál

- portfoliové investice - majetkové cenné papíry a účasti, jež nespádají do kategorie přímých investic (v případě České republiky se jedná o podíl vlastnictví do 10 %), a dluhové cenné papíry
 - finanční deriváty - např. forwardy, futures a opce
 - ostatní investice - přijímání a poskytování úvěrů. V platební bilanci jsou ostatní investice dále členěny z hlediska časového (na dlouhodobé a krátkodobé) a dle subjektů (centrální banka, obchodní banky, vláda, ostatní sektory).
- Saldo chyb a opomenutí, kurzové rozdíly: (Brčák et al., 2018, s. 183)
- saldo chyb a opomenutí, kurzové rozdíly zahrnuje veškeré nepřesnosti v evidenci, metodické problémy, kurzové rozdíly atp.
- Změna devizových rezerv: (Brčák et al., 2018, s. 183)
- Devizové rezervy zahrnují zlato, zvláštní práva čerpání, devizy atd.

Vertikální struktura platební bilance

Každá transakce je v platební bilanci zachycena dvakrát, jednou jako kreditní položka, jednou jako debetní položka. Jedná se tedy o podvojný účetní zápis. Pokud se díváme na platební bilanci z tohoto úhlu pohledu, lze hovořit o vertikální struktuře platební bilance. (Pavelka, 2007, s. 181)

Kreditní položky se zachycují se znaménkem plus a představují takové transakce, v jejichž důsledku dochází k příjmu plateb od nerezidentů. Jedná se například o vývoz zboží a služeb, příliv důchodů z výrobních faktorů dané země zapojených v zahraničí, příjmy z běžných převodů, příliv přímých investic do země, přijaté úvěry ze zahraničí apod. Kreditní položkou je rovněž snížení devizových rezerv. (Pavelka, 2007, s. 182)

Debetní položky se zachycují se znaménkem minus a představují naopak takové transakce, v jejichž důsledku jsou poskytovány platby nerezidentům. Jedná se například

o dovoz zboží a služeb, odliv důchodů ze zahraničních výrobních faktorů zapojených v domácí ekonomice, výdaje na běžných převodech, přímé investice v zahraničí, splácení úvěrů do zahraničí apod. Debetní položkou je rovněž zvýšení devizových rezerv. (Pavelka, 2007, s. 182)

3.5 Měnová politika

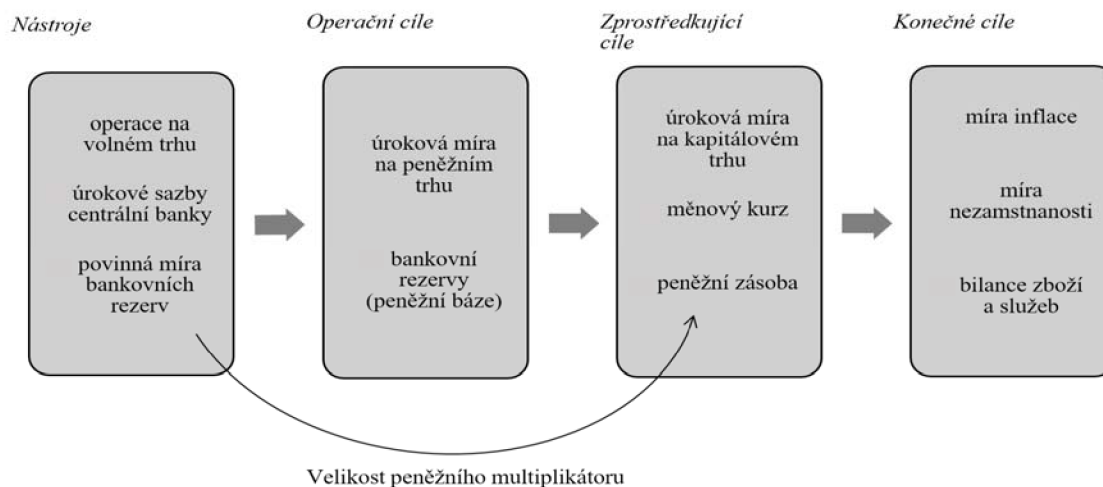
Měnová politika znamená ovlivňování ekonomiky prostřednictvím peněžního trhu. Provádí ji zpravidla téměř vždy centrální banka konkrétní země, a to většinou nezávisle na vládě. Základním cílem centrálních bank, a tedy měnové politiky, bývá udržovat cenovou stabilitu neboli nízkou míru inflace. Vedle tohoto základního cíle mohou centrální banky také sledovat mimo jiné stabilní ekonomický růst a nízkou míru nezaměstnanosti. (Pavelka, 2007, str. 196)

Úlohou měnové politiky je zajišťovat nízkou, stabilní, a tím i předvídatelnou inflaci. Udržováním inflace v blízkosti svého 2% cíle vytváří ČNB příznivé prostředí pro rozvoj podnikatelských aktivit a rostoucí životní úroveň domácností. Podle Ústavy ČR a v souladu s primárním právem EU je hlavním cílem ČNB pečovat o cenovou stabilitu, což je zakotveno také v zákoně o České národní bance. Cenovou stabilitou se přitom rozumí nikoliv nulová, ale mírně kladná a stabilní inflace, která je při zdravém fungování ekonomiky přirozená. Při dosahování cenové stability používá ČNB režim cílování inflace, který se opírá o veřejně vyhlášený inflační cíl ve výši 2 % a otevřenou komunikaci centrální banky. Hlavním nástrojem měnové politiky jsou úrokové sazby, jejichž nastavení se promítá do tržních sazeb a následně ovlivňuje vývoj ekonomiky a inflace. (ČNB, 2022)

Centrální banka používá určité nástroje, jako jsou třeba nákupy nebo prodeje vládních dluhopisů. Mezi použitím nástrojů měnové politiky a dosažením jejich konečných cílů je řada mezičlánků. Odlišují se konečné, zprostředkující cíle a operační měnové politiky. Ke konečným cílům dosahuje měnová politika přes zprostředkující cíle, kterými mohou být úroková míra nebo peněžní zásoba. Zprostředkujících cílů dosahuje centrální banka přes operační cíle, kterými jsou úroková míra na peněžním trhu a bankovní rezervy. A operačních cílů dosahuje používáním nástrojů, ke kterým patří operace na volném trhu, úrokové sazby centrální banky a povinná míra bankovních rezerv. (Holman, 2010, str. 355)

Pro přehlednost jsou tyto vztahy zachyceny na obrázku č. 2:

Obrázek č. 2: Vztah mezi nástroji CB a cíli

Zdroj: Holman, 2010, s. 356

Bankovní rada se k měnovým otázkám schází zpravidla osmkrát ročně. Výsledkem každého jednání je rozhodnutí o tom, zda sazby zůstanou až do příštího jednání na stávající úrovni nebo se změní. Rozhodnutí bankovní rady učiněné dnes nejvíce ovlivní inflaci za 12 až 18 měsíců, a proto je při rozhodování o sazbách důležitá makroekonomická prognóza. Ta popisuje budoucí vývoj, jak ho vidí ekonomové ze sekce měnové. Na měnově-politickém jednání členové bankovní rady diskutují aktuální prognózu a hodnotí její rizika a nejistoty. Hlavním nástrojem měnové politiky ČNB jsou úrokové sazby. O jejich nastavení rozhoduje bankovní rada na svých pravidelných jednáních. Neprodleně po skončení každého jednání jsou sazby na další období vyhlášeny na webu ČNB. Nastavení sazeb centrální banky se promítá do tržních úrokových sazeb a ekonomických veličin, jakými jsou například měnový kurz, výdaje na spotřebu a investice, úspory, objem výroby, ceny zboží a služeb či ceny aktiv. Různé setrvačnosti na trzích způsobují, že maximálního účinku změny sazeb na inflaci je dosaženo s delším než ročním zpožděním. Tímto způsobem zvýšení sazeb inflaci snižuje a naopak snížení sazeb inflaci zvyšuje. Klíčovou úrokovou sazbou ČNB je dvoutýdenní (2T) repo sazba. Tu centrální banka používá jako limitní úrokovou sazbu pro své repo operace, jimiž ovlivňuje krátkodobé tržní úrokové sazby. Vzhledem k tomu, že v české ekonomice je z historických důvodů dlouhodobě přebytek likvidity, ČNB ji při repo operacích stahuje a bankám jako kolaterál poskytuje cenné papíry. Při sjednání obchodu obě strany uzavírají dohodu o zpětném nákupu, což znamená, že po uplynutí doby splatnosti ČNB vrátí věřitelské bance zapůjčenou jistinu zvýšenou o dohodnutý úrok a věřitelská banka vrátí zpět

poskytnutý kolaterál. Vedle repo sazby vyhláší ČNB také lombardní a diskontní úrokovou sazbu. Za lombardní sazbu si komerční banky mohou přes noc likviditu od ČNB půjčit oproti poskytnuté zástavě v rámci zápůjční facility. Naopak za diskontní sazbu si komerční banky likviditu u centrální banky v depozitní facilitě přes noc ukládají. Z ekonomického hlediska je významné rozlišení úrokových sazeb na nominální a reálné. Nominální úrokové sazby jsou úrokové sazby uváděné explicitně ve smlouvách o úvěru resp. vkladu. Naproti tomu reálné úrokové sazby lze získat tak, že se nominální úrokové sazby tzv. deflují, tj. sníží o oslabení reálné hodnoty (tj. kupní síly) půjčované resp. vkládané peněžní částky během období, na které je půjčována resp. vkládána. Oslabení reálné hodnoty peněžní částky za dané období je rovno inflaci za toto období. Pokud se deflování provádí po skončení období půjčky nebo vkladu, jde o ex post přístup, v němž se používá skutečné oslabení reálné hodnoty částky během období půjčky resp. vkladu, tj. defluje se skutečně naměřenou inflací za toto období. Výsledkem jsou tzv. ex post reálné úrokové sazby. Pokud se deflování provádí před skončením období půjčky nebo vkladu, jde o tzv. ex ante přístup, v němž je nutno používat očekávané oslabení reálné hodnoty částky, tj. defluje se očekávanou inflací za toto období. Výsledkem jsou tzv. ex ante reálné úrokové sazby. Dané nominální úrokové míře mohou odpovídat v uvažování ekonomických subjektů různé ex ante reálné úrokové míry podle toho, jak výraznou inflaci tyto subjekty očekávají, resp. podle toho, který ukazatel inflace použijí k deflování. Za předpokladu nízkých nominálních úrokových sazeb a nízké skutečné resp. očekávané inflace lze deflování provést přibližně tak, že se od nominální úrokové sazby odečte skutečná resp. očekávaná inflace v období půjčky resp. vkladu. Pokud je však třeba vypočítat reálnou úrokovou sazbu přesně (pro jakékoli hodnoty nominálních úrokových sazeb a inflace), postupuje se podle následujícího vzorce: (ČNB, 2023; Slaný, 2003, s 123)

$$r = [(100 + R)/(100 + i) - 1] * 100 \quad (6)$$

kde :

r = reálná úroková míra (v %)

R = nominální úroková míra (v %)

i = skutečná resp. očekávaná inflace (v %)

3.6 Veřejný a státní dluh

Veřejný dluh je celkové zadlužení vlády a nižších správních celků (obcí a krajů). Je složen ze státního dluhu, dluhu mimorozpočtových fondů, místních rozpočtů a dluhů zdravotních pojišťoven. Ve všech zemích je veřejný dluh ve své podstatě dluhem všech daňových poplatníků tedy občanů země. Vysoké dluhy zatěžují budoucí generace, protože dluhy se budou muset platit a nebudou finance na investice do zdravotnictví, školství či dalších oblastí. V horším případě hrozí dokonce státní bankrot. Navíc úroky, které se musí zaplatit věřitelům, stoupají každou minutu o tisíce korun. Úroky placené z veřejného dluhu se zahrnují do rozpočtových výdajů a zvyšují celkový deficit státu. Součástí veřejného dluhu je státní dluh, který představuje celkové zadlužení vlády. Je definovaný podle zákona č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech jako souhrn státních finančních pasiv tvořených závazky státu, které vznikly ze státem přijatých zahraničních půjček, úvěrů od bank a z vydaných státních dluhopisů a jiných závazků státu (jiné státní cenné papíry). Neobsahuje tedy žádné dluhové závazky mimorozpočtových fondů, systému zdravotního pojištění a místních rozpočtů, dále státní záruky nebo další podmíněné závazky vládního sektoru. Důvodem vzniku státního dluhu je deficitní charakter státního rozpočtu. Státní dluh tvoří především dluhy centrální vlády a vzniká hromaděním schodků státního rozpočtu. Příčiny schodku státního rozpočtu mohou být buď na straně rozpočtových příjmů nebo výdajů. (Brčák, Sekerka, 2010, s. 166)

Jestliže se odečtou výdaje státního rozpočtu od jeho příjmů, získá se saldo rozpočtu. Saldo rozpočtu může být: (Ochrana, 2010, s. 67)

- přebytkové - příjmy státního rozpočtu jsou vyšší než jeho výdaje
- nulové – příjmy státního rozpočtu přesně pokrývají jeho výdaje
- deficitní – výdaje státního rozpočtu převýší jeho příjmy

Pokud vláda hospodaří s deficitem, musí si půjčovat na krytí rozdílu mezi příjmy a výdaji. Tím vlastně zvyšuje státní dluh. Prohlubování deficitu způsobuje růst státního dluhu. Pokud by naopak stát hospodařil s přebytkem, mohl by tento přebytek použít na splácení státního dluhu. (Pavelka, 2007, s. 223)

Míru zadlužení států měří tzv. fiskální Maastrichtská kritéria: (Brčák, Sekerka, 2010, s. 167)

- **Kritérium schodku vládního sektoru k hrubému domácímu produktu**, což je poměr schodku vládního sektoru vyjádřený ke hrubému domácímu produktu v tržních cenách. Tento úhrnný schodek by neměl překročit 3 %. Schodek vládního sektoru a hrubý domácí produkt jsou vykazovány v metodice ESA 95.
- **Kritérium hrubého veřejného dluhu k hrubému domácímu produktu**, což je poměr hrubého dluhu vládního sektoru v nominální hodnotě vyjádřený ke hrubému domácímu produktu v tržních cenách. Tento poměr by neměl překročit 60 %. Hrubý dluh vládního sektoru znamená hrubý úhrn dluhů (emitované cenné papíry, přijaté úvěry) ke konci roku, konsolidovaných uvnitř a mezi jednotlivými subsektory vlády. Tento ukazatel je rovněž vykazován v metodice ESA 95.

3.6.1 Dopady veřejného dluhu

Účinek rozsáhlého veřejného dluhu spočívá v nižším růstu potenciálního produktu, neboť dluh nahrazuje kapitál, zvyšuje neefektivitu zdanění a nutí obyvatele snížit spotřebu za účelem pokrytí dluhové služby pro zahraniční věřitele. V dlouhodobém období může vyšší veřejný dluh zpomalit tedy růst potenciálního produktu a růst spotřeby díky nákladům dluhové služby, neefektivitě zdanění za účelem splacení úroku a zpomalení akumulace kapitálu, kvůli nahrazení kapitálu veřejným dluhem. (Samuelson, Nordhaus, 2008 s. 717)

Důsledky veřejného dluhu tedy jsou: (Peková, 2008, s. 484)

- **rozpočtové** – úroky z veřejného dluhu jsou exogenním faktorem, který vláda nemůže bezprostředně ovlivnit. Placení vysokých úroků z veřejného dluhu, které zatěžují výdajovou stranu státního rozpočtu. Vysoké úroky z veřejného dluhu pohlcují v posledních letech nemalé částky z běžných výdajů. Takto vysoké úrokové náklady ze zděděného veřejného dluhu představují exogenní faktor, který vláda nemůže bezprostředně ovlivnit, a vedou v mnoha případech ke vzniku deficitu i v dalším období. V mnoha zemích úroky z veřejného dluhu pohlcují v posledních letech více než čtvrtinu běžných výdajů. Úroky působí také na růst podílu veřejného dluhu na HDP, a to i při nulovém primárním deficitu, resp. mírně přebytkovém státním rozpočtu (proto se ve vykazování primárního deficitu neberou v úvahu placené úroky z veřejného dluhu);

- **redistribuční** – u vnitřního dluhu je zpravidla nominální hodnota emitovaných státních cenných papírů na krytí dluhu tak velká, že je nemůže nakupovat většina domácností. To vede k tomu, že prostřednictvím úroku z veřejného dluhu je přerozdělována část finančních prostředků z veřejných rozpočtů ve prospěch bohatých subjektů. Všichni platí daně, ale na úrocích z veřejného dluhu vydělávají pouze někteří – bohatí. V případě vnějšího veřejného dluhu vzniká nebezpečí poklesu bohatství země odlivem úrokových výnosů do zahraničí. Vzhledem k vysoké nominální hodnotě emitovaných státních cenných papírů profitují na dluhu především věřitelé s dostatečným kapitálem, kdy daně platí každý, ale na úrocích z veřejného dluhu vydělávají pouze bohatí.
- **fiskální důsledky** - zejména destabilizační. Tento typ důsledků lze spatřovat v tom, že dochází k zvyšování podílu dluhu na hrubém domácím produktu. Tedy klesá podíl aktivního deficitu a roste podíl pasivního deficitu. Zužuje se tak prostor pro působení aktivní fiskální politiky
- **změna struktury portfolia** - z portfolia soukromého sektoru se vytlačují ostatní aktiva
- **inflace**

3.7 Průměrná mzda

Průměrná hrubá měsíční mzda představuje podíl mezd bez ostatních osobních nákladů připadající na jednoho zaměstnance evidenčního počtu za měsíc. Do mezd se zahrnují základní mzdy a platy, příplatky a doplatky ke mzdě nebo platu, odměny, náhrady mezd a platů, odměny za pracovní pohotovost a jiné složky mzdy nebo platu, které byly v daném období zaměstnancům zúčtovány k výplatě. Nezahrnují se náhrady mzdy nebo platu za dobu trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény placené zaměstnavatelem. (ČSÚ, 2022)

Jedná se o hrubé mzdy, tj. před snížením o pojistné na veřejné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, zálohové splátky daně z příjmů fyzických osob a další zákonné nebo se zaměstnancem dohodnuté srážky. (ČSÚ, 2022)

Růst (pokles) průměrné nominální mzdy vyjadřuje, o kolik % se zvýšila (poklesla) tato mzda v daném období v porovnání se stejným obdobím předchozího roku. (ČSÚ, 2022)

Růst (pokles) průměrné reálné mzdy vyjadřuje, o kolik % se zvýšil (poklesl) podíl indexu průměrné nominální mzdy a indexu spotřebitelských cen za shodné období. (ČSÚ, 2022)

Evidenční počet zaměstnanců zahrnuje osoby v pracovním, služebním nebo členském poměru (kde součástí členství je též pracovní vztah) k zaměstnavateli (dále jen „pracovní poměr“). (ČSÚ, 2022)

Průměrný evidenční počet zaměstnanců ve fyzických osobách (čtvrtletní) je vypočten jako aritmetický průměr z (příslušných tří) měsíčních průměrných počtů (vypočítávají se jako součet denních stavů dělený počtem kalendářních dnů v měsíci). Průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený je přepočtem průměrného evidenčního počtu zaměstnanců ve fyzických osobách podle délky jejich pracovních úvazků na zaměstnavatelem stanovenou (plnou) pracovní dobu. (ČSÚ, 2022)

V údajích o počtu zaměstnanců a průměrných hrubých měsíčních mzdách nejsou zahrnuty osoby vykonávající veřejné funkce (např. poslanci, senátoři, uvolnění členové zastupitelstev všech stupňů), soudci, ženy na mateřské dovolené, osoby na rodičovské dovolené (nepracují-li současně v pracovním poměru), učni, osoby pracující pro firmu na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, zaměstnanci ekonomických subjektů statisticky nesledovaných. (ČSÚ, 2022)

4 Vlastní práce

V rámci této kapitoly je analyzován vývoj časových řad nejvýznamnějších makroekonomických ukazatelů ČR a SRN. Jedná se o HDP, míru inflace, míru nezaměstnanosti, státní dluh, úrokovou míru, export, import a průměrnou hrubou mzdu. Vývoj jednotlivých ukazatelů je znázorněn v grafu či tabulce a jsou uvedeny důvody, které vedly k určitému trendu ve vývoji ukazatele, změně trendu či odchýlkám od trendu. Následně jsou dané ukazatele pro obě sledované země porovnány.

4.1 Vývoj ekonomiky ČR

4.1.1 HDP ČR

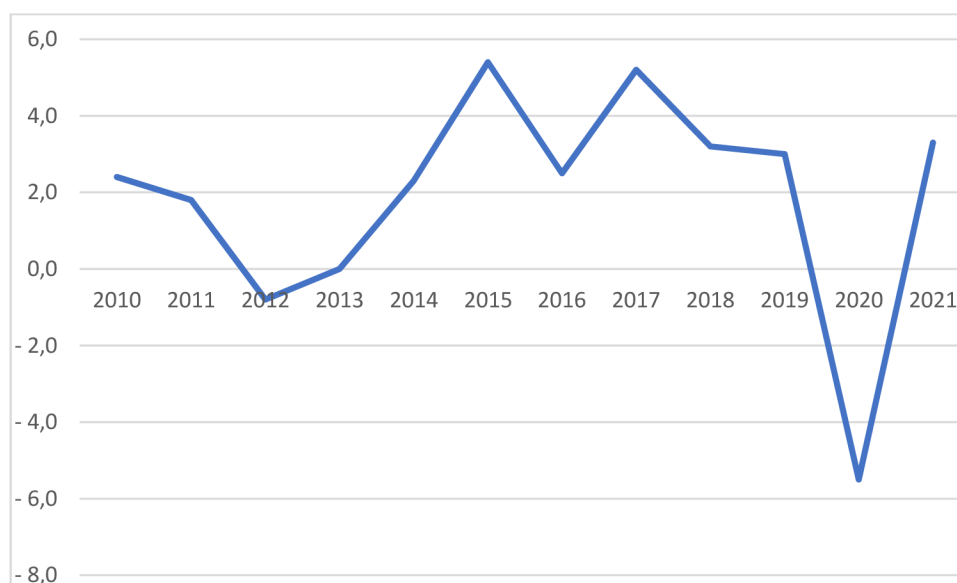
Vývoj meziroční změny reálného HDP je ukázán v Grafu č. 6. Ekonomice se v roce 2010 se začalo oproti předchozímu roku 2009, kdy se ekonomika propadla meziročně o 4 %, dařit a HDP vzrostlo 2,2 %. Příznivé hospodářské podmínky byly vidět na rychlém růstu nových zásob a vývozu i dovozu zboží včetně služeb. V roce 2010 patřila Česká republika ze zemí Evropské unie na druhé místo zadluženosti podle poměru dluhů firem, domácností a vládního sektoru k HDP. Roku 2011 došlo k dalšímu zlepšení schodku veřejných financí a HDP stoupl na 3,1 %. Rok 2012 přinesl pokles výkonosti ekonomiky, který se v průběhu roku prohluboval. HDP kleslo o 1,2 %. Od roku se ekonomická výkonost začala postupně zlepšovat.

Pokles v prvních třech čtvrtletích se mírnil z -2,2 % přes -1,6 % až na -1 %). Jak ukazují data o úvěrování firemní sféry, byl růst a oživení ekonomiky ovlivněn investicemi. Přibližně od srpna 2013 došlo z výraznému růstu dlouhodobých úvěrů nefinančním podnikům. Oproti úvěrům v korunách dynamicky rostli úvěry v cizích měnách právě pro nefinanční podniky. V roce 2014 česká ekonomika vzrostla o 2 %. Optimistické očekávání ekonomické vývoje stálo za rostoucí domácí poptávkou. V důsledku intenzivnějšího čerpání prostředků ze strukturálních fondů, docházelo k nárůstu nejrůznějších investic. Rostla také přidaná hodnota. Podíl průmyslu na tvorbě HPH vzrostl na 32,6 % a z toho zpracovatelského průmyslu na 26,7 %. Růst ekonomiky pokračoval i v roce 2015. HDP meziročně tehdy vzrostlo o 4,5 %, což bylo nejvíce za posledních osm předchozích let. Příznivá ekonomická situace pokračovala i v roce 2017. HDP meziročně vzrostlo o 4,4 %. Posílil vliv soukromých investic a domácí poptávka. Došlo k zintenzivnění zahraničního obchodu se službami a zbožím. V roce 2018 došlo oproti předchozímu roku k meziročnímu oslabení. Hospodářský

růst táhla domácí poptávka. Spotřeba vzrostla o 3,3 %. Oslabení pokračovalo v roce 2019. HDP vzrostlo jen o 2,4 %. Pomalý růst HDP v tomto roce není nijak překvapivý. V tomto období celá eurozóna včetně Německa vykazovala zpomalení hospodářského růstu. Nejhlubší pokles české ekonomiky přinesl ale rok 2020, kdy se na vývoji podílela globální pandemie koronaviru. HDP klesl mezičtvrtletně o 3,3 % a meziročně o 2,0 %. Zvyšovaly se vládní výdaje a klesaly exporty a investice. Hluboký pokles HDP se podle ČNB pohyboval na úrovni meziroční změny -5,8 %. Z důvodu fiskálního impulsu začalo docházet na konci roku k postupnému zlepšení a obnovení spotřeby. Jednalo se o vládní opatření v podobě programů Antivirus na podporu zachování zaměstnanosti. Zotavování ekonomiky po propadu pokračovalo v roce 2021. Zrušení restrikcí ve službách a obchodě podpořilo domácí spotřebu a ta přispívala k meziročnímu růstu ekonomiky. Domácí vývoz zboží však ovlivnilo narušení dodavatelských řetězců a zahraniční poptávka ekonomický rozvoj brzdila.

V letech 2020 a 2021 byla ekonomika ovlivněna probíhající pandemií koronaviru. V roce 2022 přišla další pohroma, která zamávala s ekonomikou a tím je válečný konflikt na Ukrajině a s ním související krize v energetice. Celosvětová ekonomika podle odhadu Mezinárodního měnového fondu stoupla o 3,2 % a zpomalila tak svůj růst z 6,0 % z roku 2021. Další zpomalení hospodářského růstu se očekávat i letos, kdy hlavním brzditelem je energetická krize, která nejvíce dopadá na Evropu.

Graf č. 6: Meziroční růst reálného HDP ČR v % v letech 2010-2021

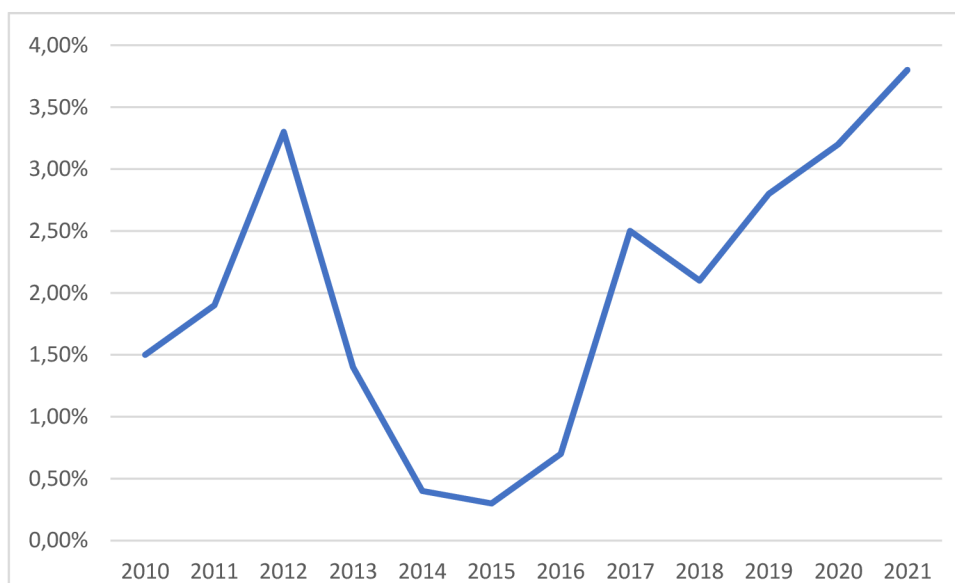
Zdroj: ČSÚ, 2023a; vlastní zpracování

4.1.2 Inflace v ČR

V roce 2010 ovlivňovaly vyšší míry inflace zvyšování regulovaných cen, změny nepřímých daní a v druhé části roku vývoj cen pohonných hmot a ceny potravin. V rámci stabilizace státního rozpočtu došlo k úpravám nepřímých daní. Obě sazby DPH byly zvýšeny na 10 % a 20 %. Zvyšovala se také spotřební daň na tabákové výrobky, pohonné hmoty a líh. Zvýšily se ceny vodného, stočného ale i plynu. Snahou ČNB je, aby se inflace nacházela hranici 2 %. Ta se v roce 2010 průměrně držela na 1,5 %. V roce 2012 dosáhla průměrná míra inflace hodnoty 3,3 %. Jednalo se hodnotu, která byla o 1,4 procentního bodu vyšší než v roce 2011 a stala se tak nejvyšší mírou inflace za poslední čtyři roky. Zvyšování cen, které začalo počátkem roku, mělo vliv zejména na zvýšení dolní sazby DPH, dražší ropu, která s sebou brala nahoru ceny benzínu a zvyšování cen potravin. Dále zvýšenou míru inflace ovlivnil růst spotřebitelských cen. Meziročně vzrostly na 3,5 %. Ceny na začátku roku 2012 ovlivnilo hlavně vyšší sazba DPH z 10 % na 14 %, která se projevila v cenách potravin a nealkoholických nápojů, zdraví a částečně bydlení a dopravě. Od roku 2013 začala inflace klesat, jak je vidět z grafu. Na postupné snižování cenové hladiny působil, vývoj cen v oddílech oblékání a obouvání, vybavení domácnosti, telekomunikace, rekreace či kultura. Míra průměrné inflace byla v roce 2013 na hodnotě 1,4% . V roce 2014 pokračovala inflace v klesajícím trendu. Hodnota průměrné míry inflace byla 0,4 % a byla tak nejnižší od roku 2003. Nízkou míru inflace ovlivnily malé ceny energetických surovin či malý růst cen u potravin. Po zákazu exportu potravin z EU do Ruska, docházelo k jejich přebytku a to se promítlo tlakem na pokles cen. A nízká inflace v zemích Evropské unie se projevila v české ekonomice. ČNB se snažila zasahovat na měnovém trhu, aby se vyhnula deflaci, ale to bohužel nevedlo k inflačnímu cíli. Cenovou hladinu ovlivnilo zvýšení spotřební daně na tabákové výrobky či v nemocnicích zrušení regulačních poplatků. V roce 2015 byla průměrná míra inflace 0,3 %. To bylo ovlivněno zejména poklesem cen v oddíle potravin a nealkoholické nápoje a v oddíle doprava. Z grafu je vidět, že v roce 2016 začala průměrná míra inflace stoupat. Hodnota činila 0,7 %. Zvýšení inflace ovlivnily vyšší ceny potravin, pohonných hmot a stravovacích služeb. Zvyšující trend pokračoval i v dalších letech. V roce 2019 dosáhla průměrná míra inflace 2,8 %, což bylo o 0,7 % více než v předchozím roce a vlastně to byla za posledních jedenáct let druhá nejvyšší míra inflace. Roku 2020 vyskočila inflace až na 3,2 %. Tento rok ovlivnila českou ekonomiku celosvětová pandemie koronaviru. Ve všech kvartálech přinesl tento rok ekonomické oslabení. Byly omezeny dodavatelské řetězce během pandemie a vzrostly poptávky domácností. Průměrná inflace

v roce 2021 vzrostla na hodnotu 3,8%. Příčinou vysoké inflace byly především rostoucí náklady na bydlení a drahé pohonné hmoty. Na poslední dva měsíce v roce naštěstí pomohl odpustek DPH, jež inflaci snížil na chvíli o 1% bod, ale růst cen bydlení to však neovlivnilo. Současnou inflaci ovlivňuje probíhající válka na Ukrajině. Česká republika patří aktuálně mezi země s nejvyšší inflací v Evropě. Z důvodu zdražování různých druhů komodit, energií a dopravy, je pravděpodobné, že další zvyšování bude pokračovat.

Graf č. 7: Vývoj míry inflace v ČR v % v letech 2010-2021

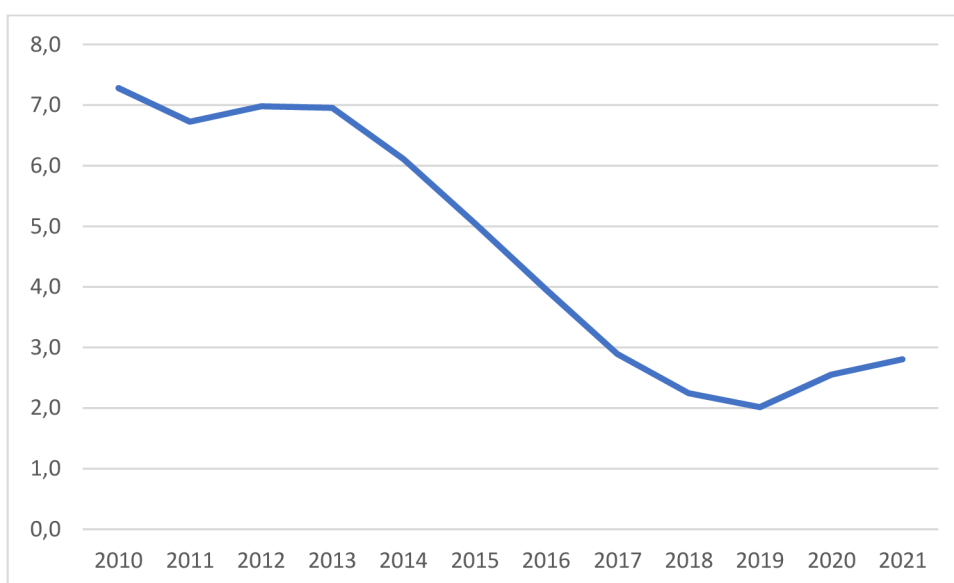
Zdroj: ČSÚ, 2023b; vlastní zpracování

4.1.3 Nezaměstnanost v ČR

Trh práce v České republice byl ještě v prvních měsících roku 2010 ovlivněn dobíhající celosvětovou hospodářskou krizí. Ekonomika převážně orientovaná na vývoz a tak v důsledku malých zakázek zejména v automobilovém průmyslu docházelo k propouštění od zaměstnavatelů a později i od subdodavatelů. Propouštění se později projevilo i u dalších odvětví např. sklářský průmysl či průmysl zpracovatelský. Míra nezaměstnanosti dosáhla v únoru roku 2010 hodnoty 9,9%. Roční průměr byl 7,8%. V roce 2010 míra nezaměstnanosti klesla na 6,7%. Ke konci roku bylo na úřadu práce evidováno 508,5 tis. uchazečů o zaměstnání. V letech 2012 a 2013 se obecná míra nezaměstnanosti pohybovala na sedmi procentní hranici. V roce 2013 bylo evidováno 540,5 tis. uchazečů

o zaměstnání. V roce 2015 ve 4. čtvrtletí míra nezaměstnanosti dosáhla osmiletého minima a byla společně s Německem vůbec nejnižší v celé Evropské unii. Pokud srovnáme rok 2016 s rokem 2015, byl pokles nezaměstnanosti v roce 2016 nepatrně pomalejší. Důvodem nižšího počtu uchazečů o zaměstnání v nižších kategoriích podpory byl hlavně rychlejší růst nízkých mezd a s tím pak souvisel přesun do vyšších kategorií. Rok 2017 nastartoval trend zvyšování zaměstnanosti, který pokračoval v roce 2018. Nárůst zaměstnanosti byl výraznější u žen, kdy celkově vzrostla míra zaměstnanosti o více jak 12 procentních bodů, kdežto u mužů jen o necelých 10 procentních bodů. Rok 2020 byl rokem pandemie, která naštěstí ovlivnila nezaměstnanost méně, než by se dalo očekávat. Míra obecné nezaměstnanosti se v roce 2020 zvýšila v porovnání s posledním čtvrtletím roku 2019 z 2,1 % na 3,1 %. V roce 2021 i přes pokles HDP měly dopady pandemie na nezaměstnanost pouze mírný vliv. Vyšším tempem rostly počty nezaměstnaných ve středních věkových skupinách, které i přesto na konci srpna vykazovaly nižší míry nezaměstnanosti než nejmladší a nejstarší. Nízkou úroveň nezaměstnanosti měla také vliv vládní opatření na udržení zaměstnanosti program Antivirus.

Graf č. 8: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v ČR v % v letech 2010-2021

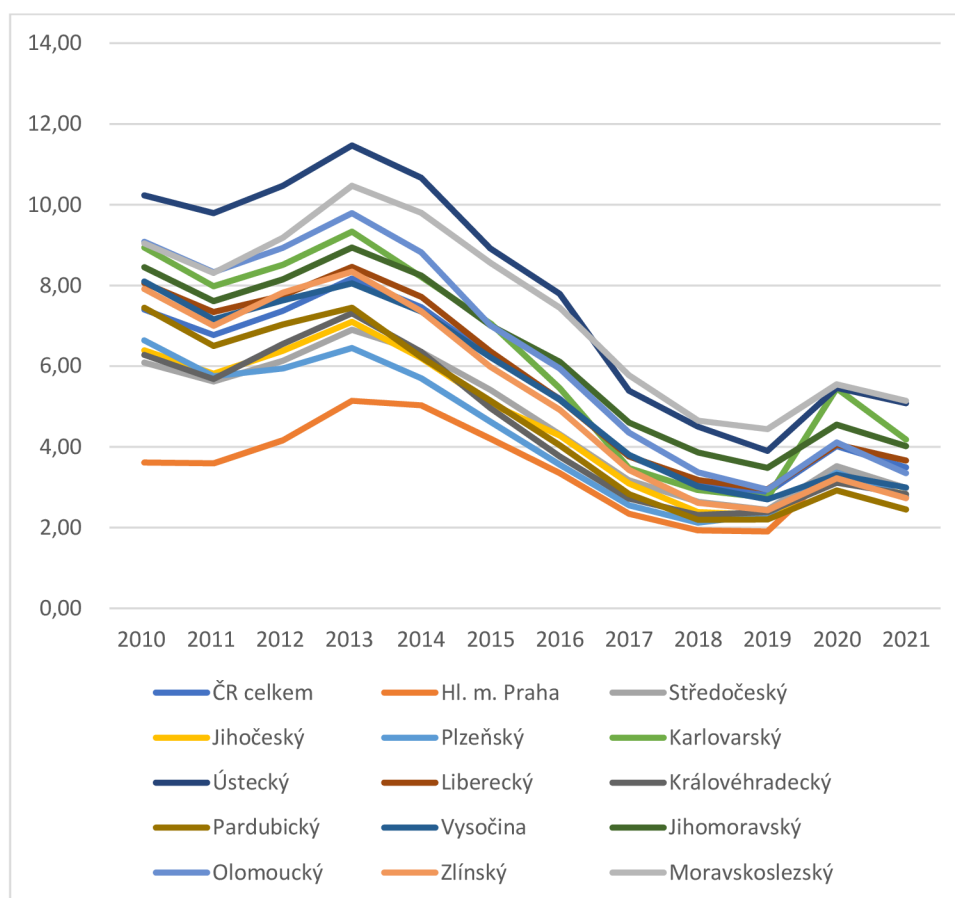
Zdroj: ČSÚ, 2023c; vlastní zpracování

Více ztrátou zaměstnání byly zasaženy ženy než muži. Jednalo se o ženy ve věku 20–39 let, které odcházely mimo pracovní sílu. Odchod mužů byl zaznamenán spíše u starší věkové kategorie. Snížení počtu zaměstnanců bylo výrazné u kratších pracovních úvazků. Poptávka po zaměstnání zůstávala na dobré úrovni.

V době pandemie se projevilo, že nejvíce ztrátou zaměstnání jsou ohroženi méně kvalifikovaní zaměstnanci. Největší úbytek byl u zaměstnanců se středním vzděláním bez maturity (-80 tis.). Za to počet zaměstnaných vysokoškoláků dále vzrostl o 10 tisíc. Obdobně se projevila i změna zaměstnanosti dle profesního zaměření, kdy se nejvíce snížil počet pracovníků ve službách a prodeji mínus 31,6 tis. a obsluhy strojů a zařízení mínus 24,7 tisíc. Naopak počet zaměstnaných specialistů ztelně narostl o 32,1 tisíc. Celkově ale lze konstatovat, že trh práce v České republice v době pandemie velmi dobře obstál.

V Grafu č. 9 je ukázán podíl nezaměstnaných osob v ČR podle krajů. Z Grafu č. 9 je zřejmé, že v rámci ČR má relativně nejvyšší nezaměstnanost kraj Ústecký a Moravskoslezský, kde patří mezi hlavní zaměstnavatele firmy z odvětví hornictví, které zažívá v posledních letech útlum. Naopak nejnižších hodnot dlouhodobě dosahuje hlavní město Praha, Pardubický kraj a Plzeňský kraj.

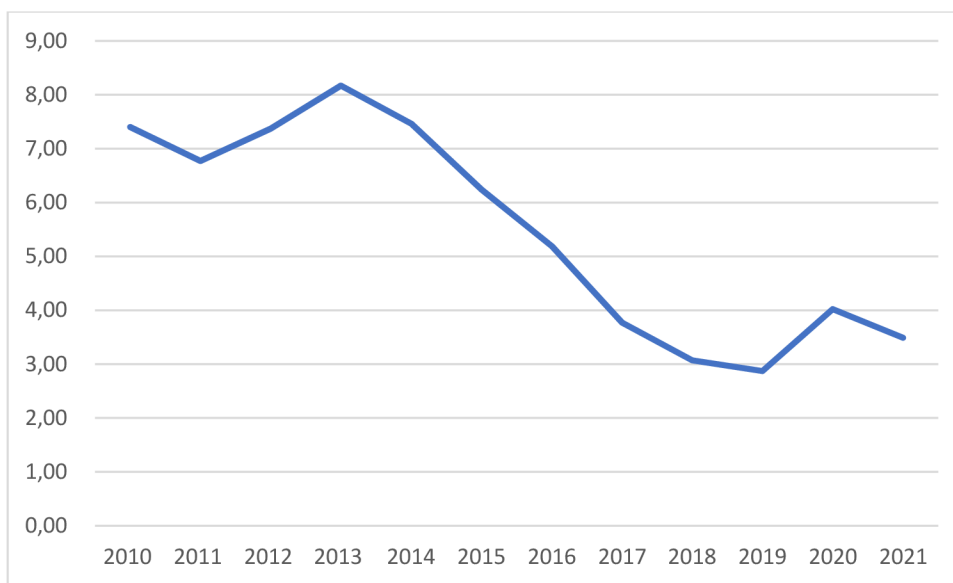
Graf č. 9: Obecná míra nezaměstnanosti v ČR podle krajů v % v letech 2010-2021

Zdroj: ČSÚc, 2023; vlastní zpracování

Pro účely srovnání je vhodné použít ukazatel „Obecná míra nezaměstnanosti“, která ctí mezinárodní metodiku výpočtu. Tento ukazatel počítá ČSÚ na základě Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS). Nicméně v praxi je častěji užíván ukazatel „Podíl nezaměstnaných osob na celkovém obyvatelstvu ve věku 15–64 let, který počítá Ministerstvo práce a sociálních věcí na základě údajů od Úřadu práce. Výhodou tohoto ukazatele je bezproblémová dostupnost dat. Vývoj tohoto ukazatele je znázorněn v Grafu č. 10.

Graf č. 10: Podíl nezaměstnaných osob v ČR v % v letech 2010-2021

Zdroj: MPSV ČR, 2023; vlastní zpracování

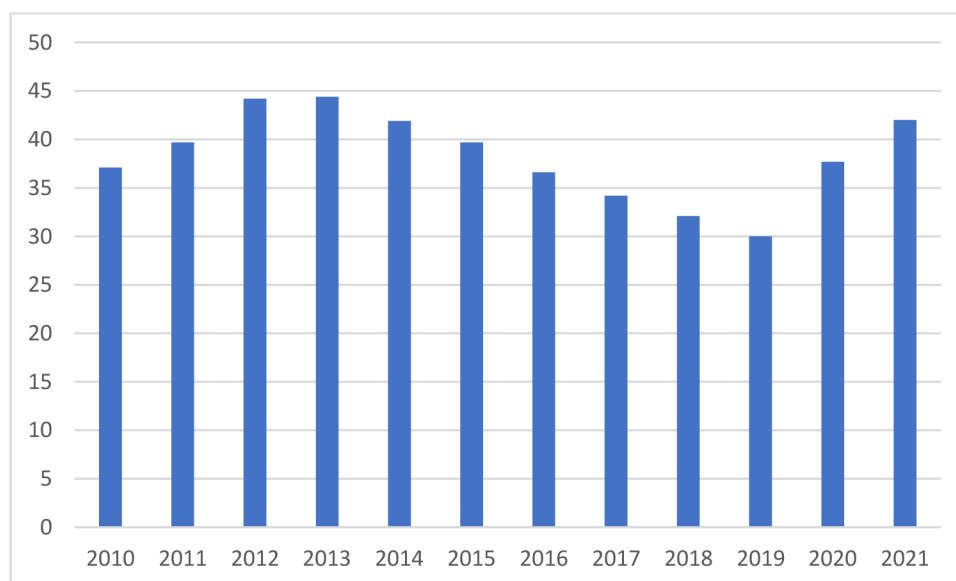
Jak je z Grafu č. 10 zřejmé, vývoj silně koreluje s vývojem obecné míry nezaměstnanosti, avšak hodnoty jsou vyšší. Tento fakt je dán skutečností, že ukazatel bere v úvahu všechny osoby registrované na úřadech práce, a tedy i ty, kteří ve skutečnosti pracovat nechtějí a nemohou se tedy počítat mezi nezaměstnané z pohledu mezinárodní metodiky.

4.1.4 Státní dluh ČR

V roce krize v roce 2009 se státní dluh zvýšil o více než 178 mld. Kč. Na začátku roku 2010 pokračovalo narůstání státního dluhu. Přírůstek dluhu za 1. pololetí roku 2010 tak činil 67,9 mld. Kč. Schodek státního rozpočtu, který ke konci 1. pololetí 2010 činil 75,7 mld. Kč. Tržní hodnota státního dluhu se v 1. pololetí 2010 zvýšila z 1 225,6 mld. Kč na počátku roku 2010 na 1 316,0 mld. Kč na konci pololetí, tedy o 7,4 %. Při zvýšení celkového státního dluhu z 1178,2 mld. Kč na 1 246,1 mld. Kč se vnitřní státní dluh zvýšil o 65,6 mld. Kč a

vnější státní dluh se zvýšil o 2,3 mld. Kč. Podíl objemu státních dluhopisů na státním dluhu se v průběhu 1. pololetí roku 2010 mírně zvýšil z 95,0 % na počátku roku na 95,1 % na konci pololetí. Na začátku roku 2012 do konce září zvýšil o 153 miliard korun na 1,652 bilionu korun. Příčinou dluhu bylo to, že MF a vydával dluhopisy do rezervy. Na každého Čecha tak připadá dluh více než 157 tisíc korun. V roce 2012 a 2013 došlo k mírné recesi. V roce 2014 došlo k meziročnímu poklesu státního dluhu. Pokles byl způsoben příznivými ekonomickými podmínkami. K výraznému oživení a ekonomika začala růst. Mírné navýšení státního dluhu bylo v roce 2015. V roce 2016, z důvodu rozpočtového přebytku, došlo k výraznému snížení o cca 60 mld. Kč. Příčinou poklesu bylo zejména vysoké tempo růstu HDP, díky kterému docházelo ke snížení poměru státního dluhu k HDP. Roky 2020 a 2021 přinesly hluboké zadlužení. Během jednoho roku se státní dluh zvýšil o 25 %, zvýšení bylo téměř o 400 mld. Kč. V roce 2021 bylo navýšení státního dluhu o dalších 416 mld. Kč a ve srovnání s rokem 2019 došlo k navýšení dluhu z 1 640 mld. Kč na 2 466 mld. Kč, to znamená více než 50 % během dvou let.

Graf č. 11: Vývoj státního dluhu ČR v poměru k HDP v % v letech 2010-2021

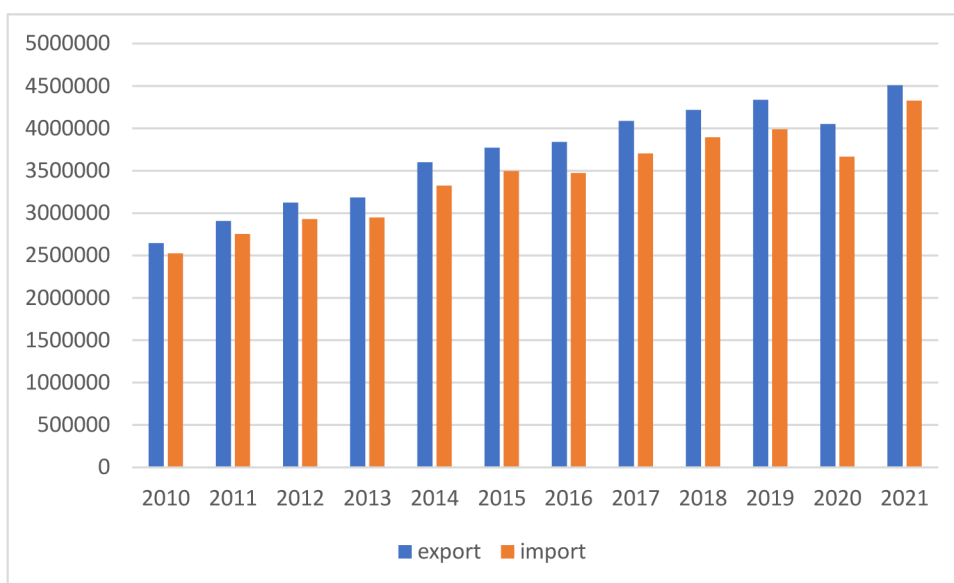
Zdroj: MF ČR, 2023; vlastní zpracování

4.1.5 Výše exportu a importu ČR

Následující Graf č. 12 znázorňuje vývoj zahraničního obchodu ČR v mil. Kč v letech 2010-2021. Je patrné, že vývoj vývozu a dovozu je souběžný, ale hodnota vývozu vždy

převyšuje hodnotu dovozu. Značný růst objemu exportu je patrný v roce 2014, což lze spojit s umělým oslabováním koruny, který začala aplikovat ČNB 7. listopadu 2013. Lze tvrdit, že se na tom česká ekonomika vydělala – je patrné, že zejména vývoz do Německa se v této době zvýšil, zatímco dovoz rostl jen mírně. Vývoj exportu ČR v roce je charakterizován snížením produkce aut a automobilových dílů (jako hlavní obchodované komodity) a samozřejmě také dopadem koronavirové krize v roce 2020. V roce 2021 se však došlo k oživení produkce a hodnoty exportu i importu vrátili na předkovidovou úroveň.

Graf č. 12: Vývoj zahraničního obchodu ČR v mil. Kč v letech 2010-2021

Zdroj: ČSÚ, 2023a; vlastní zpracování

4.1.6 Vývoj úrokové míry

Úrokové sazby jsou v ČR celkem tři (viz Teoretická část práce) a jejich výši ovlivňuje ČNB. Jako hlavní je často uváděna tzv. 2T reposazba, která určuje výši úroku, za nějž ČNB stahuje od komerčních bank volné likvidní peníze. Za tyto peníze bankám poskytne cenné papíry, jejichž základní doba splatnosti je 14 dní. Po vypršení této splatnosti ČNB cenné papíry vykoupí zpět a cenu navýší o smlouvený úrok. Jak je vidět z Tabulky č. 1, v roce 2009 byla sazba velmi nízká (1 %) a v následujících třech letech se ještě snížila, a to až na 0,05 %. Důvodem byl slabý výkon české ekonomiky, která se ještě nevzpamatovala z finanční krize a samozřejmě též velmi nízká inflace. V roce 2017 již inflace začala růst, na což reagovala ČNB postupným zvyšováním 2T reposazby až na úroveň 2,25 % v únoru 2020. V březnu

2020 však na ČR v plné síle dolehla pandemie koronaviru a bylo žádoucí českou ekonomiku povzbudit, a to právě snížením 2T reposazby. ČNB tak v období 03/2020 – 06/2021 snižovala tuto sazbu až na úroveň 0,25 %. V polovině roku 2021 však v Česku vlivem velké podpory české vlády firmám a zaměstnancům v kovidem postižených odvětvích a dochází k prudkému nárůstu peněžní zásoby, která způsobila růst inflace. ČNB tak musela zareagovat opětovným zvyšováním výše 2T reposazby, která dosáhla svého prozatímního maxima v červnu 2022 ve výši 7 %.

Tabulka č. 1: Vývoj 2T reposazby ČR v % v letech 2009-2021

Platná od:	(%)
17.12.2009	1
7.5.2010	0,75
29.6.2012	0,5
1.10.2012	0,25
2.11.2012	0,05
4.8.2017	0,25
3.11.2017	0,5
2.2.2018	0,75
28.6.2018	1
3.8.2018	1,25
27.9.2018	1,5
2.11.2018	1,75
3.5.2019	2
7.2.2020	2,25
17.3.2020	1,75
27.3.2020	1
11.5.2020	0,25
24.6.2021	0,5
6.8.2021	0,75
1.10.2021	1,5
5.11.2021	2,75
23.12.2021	3,75

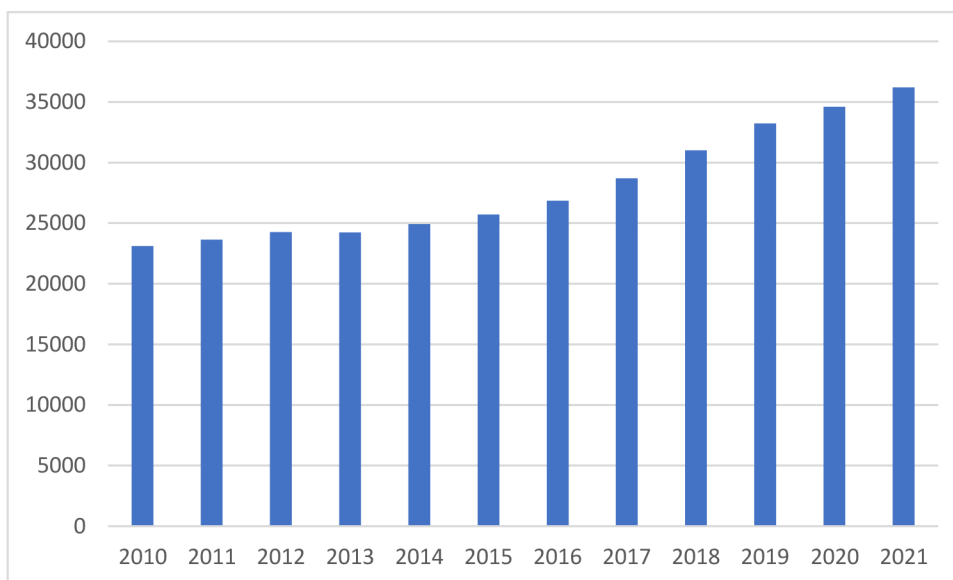
Zdroj: ČNB, 2023; vlastní zpracování

4.1.7 Vývoj průměrné mzdy

Následující Graf č. 13 znázorňuje vývoj průměrné mzdy v ČR v mil. Kč v letech 2010-2021. Vývoj průměrné mzdy v ČR do značné míry koreluje s vývojem reálného HDP. Je

tedy zřejmé, že hodnoty průměrné mzdy v letech 2010-2013 do jisté míry stagnují, protože česká ekonomika se stále nacházela v recesi. Teprve od roku 2014 hodnota průměrné mzdy v ČR rostla, a to až do konce sledovaného období. Důvodem jejího růstu i v roce 2020 a 2021 je přehřátý trh práce v ČR, kde je téměř trvalý nedostatek volných zaměstnanců, což vyvolává tlak na růst mezd. Dalším důvodem je růst platů zaměstnanců ve státní sféře (zejména učitelů). Průměrná hrubá mzda vzrostla v roce 2020 o 4,4 %. Reálný růst po zohlednění inflace činil 1,2 %. Pokud se podíváme pouze na poslední čtvrtletí roku 2020, průměrná mzda vzrostla reálně o 3,8 % ve srovnání s předchozím rokem. V České republice se lišily platy mužů a žen, což souvisí s rozdílným výběrem povolání. Zatímco medián příjmu u mužů byl ve 4. čtvrtletí 2020 35 129 Kč, medián příjmu u žen byl 30 281 Kč. Ve srovnání s tím mzdy žen (+ 6,5 %) vzrostly více než mzdy mužů (+ 3,8 %). Jedním z důvodů byl růst mezd ve školství, zdravotnictví a sociálním sektoru, kde ženy často pracují. Zejména největší nárůst o 13,8 % byl zaznamenán v sociálním a zdravotním sektoru. Naproti tomu mzdy v nemovitostech a pohostinství za poslední rok kvůli pandemii koronaviru klesly. Nejvíce peněz bylo možné vydělat v IT a komunikačním průmyslu. Průměrná mzda tam byla 62 148 Kč. Poměrně vysoké mzdy byly vypláceny také v bankovním a finančním sektoru.

Graf č. 13: Vývoj průměrné mzdy v ČR v Kč v letech 2010-2021

Zdroj: ČSÚ, 2022; vlastní zpracování

4.2 Vývoj ekonomiky SRN

4.2.1 HDP SRN

Německá ekonomika začala od roku 2010 postupně šlapat na brzdy ekonomické krize. Ekonomika vzrostla o 4,2 % a od znovusjednocení země to byl nejvyšší růst. Rozdýchání německé ekonomiky bylo ovlivněno zejména politikou Angely Merkelové. Ta na podporu hospodářského růstu prosadila 85 mld. EUR. V roce 2011 došlo ze zpomalení ekonomiky na 3 %. Dynamický růst zahraničního obchodu pokračoval, i když na růst HDP přispíval méně než domácí poptávka. Výdaj na konečnou spotřebu domácností rostl o 1,5 % a přispíval růstu HDP 0,9 %. Výdaje vlády vzrostly o 1,2 %. Fixní tvorba kapitálu stoupla o 6,5 %, z toho do stavebnictví o 5,4 %, do zařízení a do vybavení o 8,3 %. Fixní investice přispěly k růstu HDP o 1,1 %, zatímco vládní konečná spotřeba přispěla k růstu pouze o 0,2 %. V roce 2012 HDP vzrostlo během roku o 0,7 %. Nejvíce byla ekonomika podporována exportem. Ten vzrostl meziročně o 4,2 %, zatímco import pouze o 1,6 %. Vliv na růst HDP měly vládní výdaje meziročně o 0,9 %, nárůst stavební výroby meziročně o 0,1 % a vyšší spotřeba domácností meziročně o 1 %. V roce 2013 rostla německá ekonomika tempem 0,4 % a v roce 2014 HDP stoupl o 1,5 %. Zahraniční ekonomiku brzdil zahraniční obchod. Za ekonomickým růst stály hlavně domácí faktory, a to zejména vyšší výdaje vlády i domácností. V roce 2015 došlo k poklesu německé ekonomiky. Ve srovnání s předchozími třemi měsíci ve třetím čtvrtletí klesla o 0,2 %. Díky domácí spotřebě v roce 2016 došlo ke zrychlení ekonomiky. HDP se meziročně zvýšil o 1,9 %. Začátkem roku 2019 rostlo HDP o 0,4 %, ve druhém čtvrtletí přišly komplikace, kdy Německo čelilo technické recesi a růst byl o 0,2 % nižší ve třetím čtvrtletí. Závěr roku byl stabilní. Propad německé ekonomiky nastal v roce 2020. Poprvé po deseti letech klesl HDP od 5%. Všechna odvětví ekonomiky byla postižena globální pandemií koronaviru. Nejvíce na ekonomickou situaci doplatily služby. Celkový výkon obchodu, dopravy a pohostinství klesl oproti předchozímu roku o 6,3 %. V roce pak na ekonomiku již nepůsobily protiepidemická opatření a restriktce a začalo docházet k růstu HDP. Ten byl ovlivněn hlavně domácí poptávkou. Výrazně stoupla spotřeba domácností a rostla také spotřeba vládních institucí. Pozitivní vliv měly i vyšší zásoby. Negativní vliv na ekonomiku a především na zpracovatelský průmysl byly problémy s dodavatelskými řetězci a to zejména chybějící materiál a komponenty. Nejvíce zasaženým odvětvím byla výroba aut, která tvoří i významnou část českého vývozu a na kterou jsou

navázány další subdodavatelské obory. Snížení vývozu mělo za následek zhoršení bilance zahraničního obchodu a negativní působení na růst HDP.

Graf č. 14: Meziroční růst reálného HDP SRN v % v letech 2010-2021

Zdroj: Federal Statistical Office, 2023a; vlastní zpracování

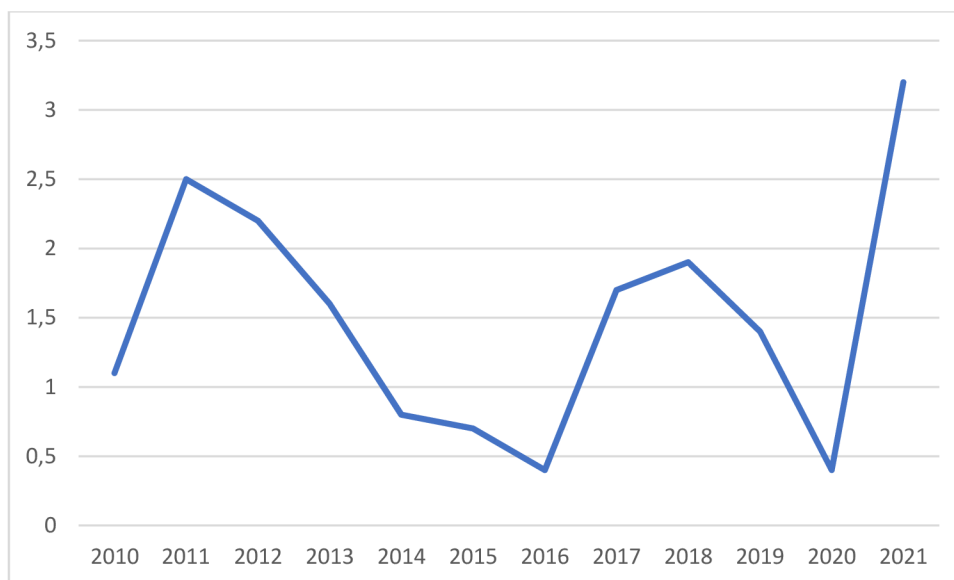
4.2.2 Inflace v SRN

Rok 2010 byl pro německou ekonomiku oživením a hospodářsky úspěšným. Tento trend ovlivnil i české firmy, které se tak mohly dostat z recese. V roce 2011 se inflace začala zvyšovat. Nárůst cen byl ovlivněn na začátku roku vyššími cenami pohonných hmot, topných olejů, ale také zvýšením cen některých potravin. Celkově došlo ke zdražování energií a čerstvých potravin. Dalším důvodem byl i vzrůst ceny ropy. V dalších letech začala inflace v Německu klesat, viz Graf č. 15. Inflace v roce 2014 zůstávala nízká (0,8 % meziročně), ceny v průmyslu a importu byly v září o 1,6% nižší než v r. 2013, ceny exportu se naopak mírně zvýšily (0,1 % meziročně). Roky 2014-2016 byly ovlivněny klesající cenou ropy. V roce 2017 se inflace začala postupně zvyšovat. Inflace se vyšplhala na nejvyšší úroveň od července 2013. V prosinci 2017 v Německu růst spotřebitelských cen meziročně zpomalil na 1,7 % a ke konci roku činila celoroční míra inflace 1,8 % a stala se tak nejvyšší za pět let. O 3,1 % vzrostly ceny energií, ceny potravin o 3% a výrazně rostly i nájmy. Růst

inflace přesto zůstával pod stanoveným cílem ECB (Evropské centrální banky), jež tlačí inflaci těsně pod 2 %. Německu v roce 2017 v průměru stouply o 2,4 procenta. Po odečtení inflace se tak reálně zvýšily o 0,6 procenta. V předcházejících dvou letech byl reálný růst platů a mezd 1,9 % a 2,4 %.

Z grafu č. 15 je vidět výrazný rozdíl od roku 2020, kdy se na vývoji obou ekonomik nepochybně podepsala pandemie COVID-19 spolu s historickým zlevněním pohonných hmot. Německo se rozhodlo reagovat schválením konjunkturálního balíku ve snaze stimulovat svoji ekonomiku, a to zejména snížením sazeb DPH, což očividně vedlo k poměrně významnému poklesu růstu cenové hladiny. Za růstem cen stálo snížení daně z přidané hodnoty, ekologické poplatky za O₂. Hospodářství v Německu se v dalším roce potýkalo s dopady pandemie, s problémy s dodavatelskými řetězci a rostoucími cenami energií. Aktuální inflace v Německu vystoupala výrazně nad cílovou úroveň Evropské centrální banky (ECB). Inflační cíl by měl být symetrický a tedy bez výrazných odchylek ve směru nahoru i dolů.

Graf č. 15: Vývoj míry inflace v SRN v % v letech 2010-2021

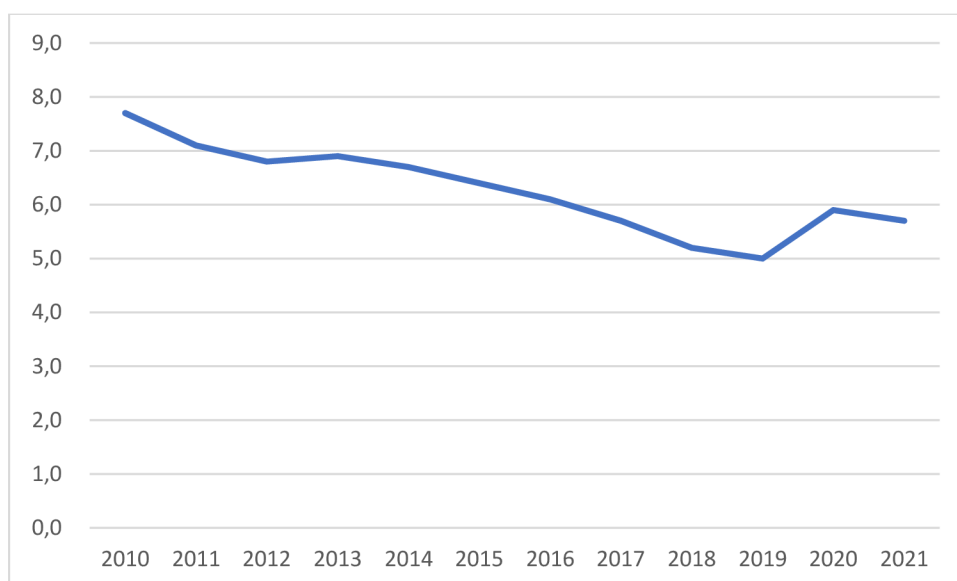

Zdroj: Federal Statistical Office, 2023b; vlastní zpracování

4.2.3 Nezaměstnanost v SRN

V roce 2010 byla míra nezaměstnanosti Německu i přes recesy v důsledku dluhové krize stabilní a začala postupně klesat až do roku 2019. Německé ekonomice se dařilo velmi dobře vzdorovat oslabené globální poptávce. A firmy dále nabíraly zaměstnance. Vláda podporovala zkrácené úvazky a firmy tak mohly zachovávat pracovní sílu. Na trhu práce byly příznivé podmínky. Postupně se oživila domácí poptávka, investice a zahraniční obchod. Například v roce 2016 se počet nezaměstnaných snížil na 2,682 milionu. Pracovní trh podpořil spotřebitelské výdaje, které byly poslední roky hlavním tahounem růstu ekonomiky v Německu. Zlom je vidět na grafu č. 16 v roce 2019, kdy propukla pandemie koronaviru a Berlín zavedl tvrdá karanténní opatření kvůli nemoci Covid-19. Míra nezaměstnanosti začala mírně vzrůstat. Nízká hodnota nárůstu nezaměstnanosti byla ovlivněna programem Kurzarbeit. Zaměstnanci mohli pracovat na zkrácenou pracovní dobu nebo z domova a firmy tak nemusely propouštět své zaměstnance a mohli tak rychleji reagovat na obnovení výroby.

Graf č. 16: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v SRN v % v letech 2010-2021

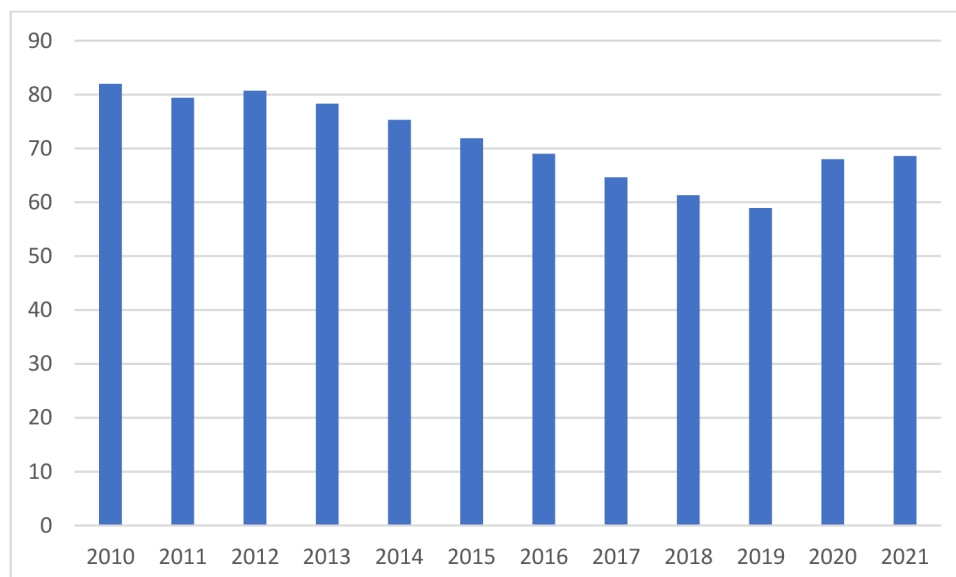
Zdroj: Federal Statistical Office, 2023c; vlastní zpracování

4.2.4 Státní dluh SRN

V 1. pololetí 2010 dluhy veřejných rozpočtů v Německu narostly na 1,7 bilionu eur. Celkový veřejný dluh Německa se na konci roku snížil na 2,021 bilionu eur a podařilo

dosáhnout vyrovnaného rozpočtu. Za příznivým vývojem rozpočtu stály zejména nízké úroky vládních dluhů a stoupající daňové příjmy. Do roku 2013 vykazovaly veřejné finance v Německu rozpočtový schodek, od roku 2014 do roku 2019 byly ve státní rozpočtu přebytky. Roku 2017 došlo k poklesu státního dluhu pod 2 biliony EUR. Ve srovnání s rokem 2016 klesl v roce 2017 dluh o 40 mld. EUR na celkových 1.967 miliard EUR. A jednalo se tak o nejnižší hodnotu od roku 2010. V roce 2017 se Německu podařilo snížit svůj veřejný dluh. Ke snížení zadluženosti pomohl růst daňových příjmů daňové příjmy (například daň z mezd, daň z příjmu nebo spotřební daň) a dále také nízké úroky Německu se podařilo snížit zadluženost o 1,2 % na cca 1,24 bilionu EUR. Přebytek ve státním rozpočtu byl ukončen v roce 2020 v důsledku celosvětové pandemie koronaviru. V roce 2020 se dluh se oproti roku 2019 zvýšil o 275 mld. EUR na 2,332 bil. EUR. Vláda v roce 2021 schválila navýšení státního rozpočtu výdaje ve výši 547,7 mld. EUR. Díky antivirovým programům stoupl, ve srovnání s rokem 2020, deficit o 10,3 % Deficit státního rozpočtu k poměru HDP byl v roce 2020 v běžných cenách - 4,2 % (139,6 mld. EUR). Důvodem bylo snížení příjmů o 3,0 % a zároveň zvýšení výdajů o 9,3 % ve srovnání s rokem 2019. V současnosti jsou připraveny opatření, které mají snížit dopady války na Ukrajině, nárůstu cen energií. Německá vláda plánuje schodkový rozpočet s dluhem 138,9 mld. EUR.

Graf č. 17: Vývoj státního dluhu SRN v poměru k HDP v % v letech 2010-2021

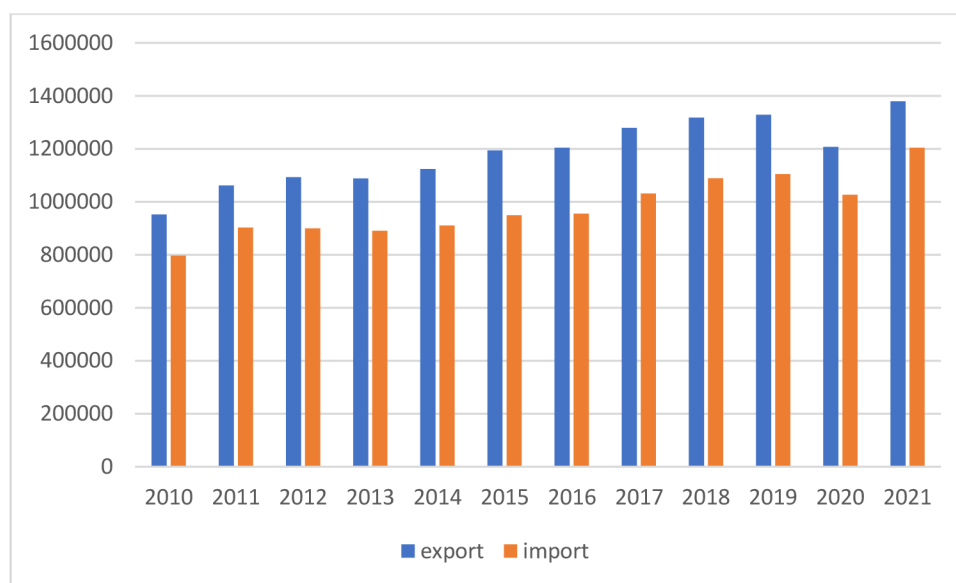
Zdroj: Federal Statistical Office, 2023d; vlastní zpracování

4.2.5 Výše exportu a importu SRN

V roce došlo k výraznému nárůstu exportu na 951,9 miliardy eur a Německo se dostalo tam, kde bylo před finanční krizí. Německo vyvezlo do zemí Evropské unie zboží v hodnotě 570,6 miliardy eur, z toho 386,2 miliardy eur do eurozóny. Bilance zahraničního obchodu – bilance dovozu a vývozu – skončila přebytkem 154,3 miliardy eur. Silný nárůst dovozu dokazoval, že německá domácí ekonomika nadále nabírala na síle. Německý vývoz v roce 2011 poprvé překonal hranici jednoho bilionu eur. Německo v roce 2011 vyvezlo zboží v hodnotě 1 060,1 miliardy eur – o 11,4 % více než v předchozím roce. Dovoz se v roce 2011 vyšplhal na hodnotou 902,0 miliard eur. Dovoz se ve srovnání s předchozím rokem zvýšil o 13,2 %. Pro Německo byla a je Evropa nejdůležitějším odbytovým trhem. V roce 2011 bylo do členských zemí Evropské unie exportováno zboží v celkové hodnotě 627,3 miliardy eur. Německo ve stejném roce importovalo z členských zemí EU zboží v hodnotě 572,6 miliardy eur. Rok 2012 byl pro německý zahraniční obchod rokem s dosud nejvyššími hodnotami exportu a importu. Z Německa bylo vyvezeno zboží za 1 097 miliard eur a dovezeno zboží za 909 miliard eur. V roce 2013 došlo k poklesu exportu o 0,2 procenta oproti předchozímu roku. V roce 2013 bylo z Německa vyvezeno zboží v hodnotě 1,094 bilionu eur. Dovoz klesl o 1,2 % a objem činil 895 miliard eur. Přebytek obchodní bilance za celý rok 2013 činil 198,9 miliardy eur, uvedla. Obchody s ostatními zeměmi eurozóny byly poměrně slabé, ale země mimo Evropu také nakupovaly o něco méně produktů. Řada společností snížila ceny s ohledem na slabší poptávku. Bilance zahraničního obchodu skončila v roce 2014 s dosud nejvyšším přebytkem ve výši 217 miliard eur. V roce 2015 bylo z Německa vyvezeno zboží v hodnotě 1 195,8 miliard eur a dovezeno zboží v hodnotě 948,0 miliard eur. Export byl v roce 2015 o 6,4 % vyšší a dovoz o 4,2 % vyšší než v roce 2014. V roce 2016 činil podíl vývozu do zemí EU 58,6 % z celkového německého vývozu, z toho 36,6 % směřovalo do zemí eurozóny. V případě dovozu v roce 2016 pocházelo 57,7 % ze zemí EU. V roce 2016 byla nejvýznamnějším obchodním partnerem Německa Čína. 76,0 miliard eur tvořil vývoz do Číny a 94,2 miliardy eur dovoz z Číny. Dovoz vzrostl v roce 2016 o 0,6 % na 954,9 miliardy eur. Vlivem narůstajícího světového obchodu došlo ke zvýšení dělby práce a tím nejen k nárůstu vývozu ale i dovozu. V roce 2017 exportovalo Německo zboží v hodnotě 1 279,1 miliardy eur. Importovalo zboží v hodnotě 1 034,3 miliardy eur a zároveň došlo k exportnímu přebytku ve výši 244,7 miliard eur. V roce 2018 bylo z Německa vyvezeno zboží v hodnotě 1 317,9 miliardy eur a dovezeno zboží v hodnotě 1 090,0 miliardy eur. v roce 2018 o 3,0 % vyšší než v roce 2017 a dovoz vzrostl o 5,7 %.

Vývoz a dovoz v roce 2018 překonal dosavadní maxima z roku 2017. Tehdy se vyvezlo zboží za 1 279,0 miliardy eur a dovezlo zboží za 1 031,0 miliardy eur. Bilance zahraničního obchodu skončila v roce 2018 přebytkem 227,8 miliardy eur. v roce 2019 ke zvýšení exportu i importu a bylo z Německa vyvezeno zboží v hodnotě 1 327,6 miliardy eur a dovezeno zboží v hodnotě 1 104,1 miliardy eur. V roce 2020 probíhala pandemie koronaviru. Byly uzavřeny hranice, byly narušeny logistika a dodavatelské řetězce. Vývoz klesl v roce 2020 o 9,3 procenta ve srovnání s rokem 2019. Byl to nejprudší pokles od světové finanční krize 2009. Import klesl o 7,1 % na 1025,6 miliardy eur. V roce 2021 došlo k oživení obchodu. I přes nedostatek materiálu a narušení dodavatelských řetězců se německý export vzpamatoval z propadu z předchozího roku pandemie. Export vzrostl o 14,0 % na hodnotu 1 375,5 miliardy eur za celý rok. Import vzrostl o 17,1 %.

Graf č. 18: Vývoj zahraničního obchodu SRN v mil. EUR v letech 2010-2021

Zdroj: Federal Statistical Office, 2023e; vlastní zpracování

4.2.6 Vývoj úrokové míry

Dlouhodobá strategie Evropské centrální banky (ECB) spočívá ve stimulaci růstu hrubého domácího produktu, a tudíž se snaží dlouhodobě udržovat nízké úrokové sazby. Pokud vezmeme v úvahu relativně nízkou míru inflace v celé eurozóně, dává tato strategie smysl. Jak lze vidět z Tabulky č. 2, v roce listopadu 2009 byla základní úroková sazba stanovena ve výši 1,25 %. V rámci další stimulace ekonomiky eurozóny byla postupně

snižována, až dosáhla nejnižší hodnoty ve výši čisté nuly. Teprve konflikt na Ukrajině a s ním spojená rostoucí inflace donutila ECB, aby začala úrokové sazby zvyšovat. Je zde však zřejmě dlouhé váhání, protože sazbu zvýšila až v červenci roku 2022, a to na hodnotu 0,5 % (viz Tabulka č. 2). Ve sledovaném období tedy můžeme mluvit velmi nízkých úrokových sazbách, které povzbudily růst spotřebu domácností a investice firem, tedy zásadní složky výpočtu HDP.

Tabulka č. 2: Vývoj klíčové úrokové sazby ECB v % v letech 2010-2021

rok	datum	sazba (%)
2009	13.V	1
	13.IV	1,25
	13.VII	1,5
	9.XI	1,25
2011	14.XII	1
2012	11.VII	0,75
	8.V	0,5
2013	13.XI	0,25
	11.VI	0,15
2014	10.IX	0,05
2015	9.XII	0,05
2016	16.III	0
2019	18.IX	0
2022	27.VII	0,5

Zdroj: ECB, 2023; vlastní zpracování

4.2.7 Vývoj průměrné mzdy

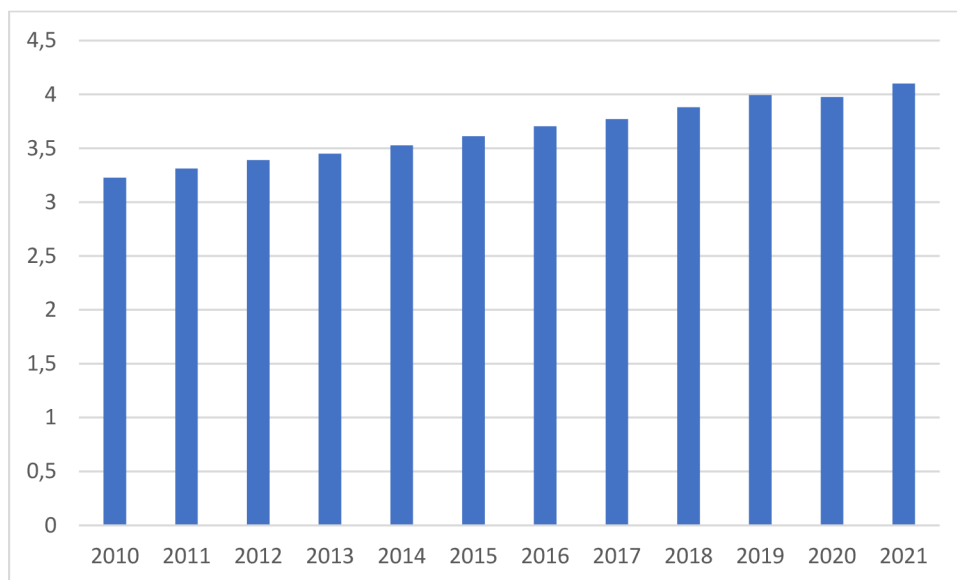
Průměrný reálný hrubý příjem v roce 2010 byl 3,227 eur. Průměrná hrubá mzda v Německu za poslední desetiletí vzrostla, což odráží kombinaci ekonomického růstu, nízké nezaměstnanosti a kolektivních smluv mezi zaměstnavateli a odbory. Průměrná hrubá měsíční mzda v Německu zvýšila z 3, 227 eur v roce 2010 na 4,1 eur v roce 2021. Tempo růstu průměrné hrubé mzdy v Německu bylo v posledním desetiletí poměrně stabilní. Mezi jednotlivými regiony a průmyslovými odvětvími v rámci Německa však existují značné rozdíly v úrovni mezd. Například mzdy bývají vyšší v městských oblastech a ve vysoce kvalifikovaných odvětvích, jako jsou finance a technologie.

V roce 2020 se jinak neustále rostoucí křivka průměrných platů poprvé mírně zalomila. Korona krize s sebou přinesla zkrácenou práci a některé společnosti musely dokonce ukončit provoz. Pandemie COVID-19 měla dopad na růst mezd v Německu, přičemž některá odvětví zažívají snižování mezd nebo stagnaci kvůli ekonomické nejistotě a snížené poptávce. Průměrný měsíční příjem zaměstnanců na plný úvazek ve třetím čtvrtletí roku 2021 je 4 130 eur hrubého, v roce 2020 to byl ještě průměr 3 975 eur hrubého. Pokud se do toho započítají i zaměstnanci, kteří pracují na částečný úvazek nebo v menším zaměstnání, průměrná mzda se pohybuje kolem 3 095 eur měsíčně. Průměrná hrubá mzda v roce 2020 byla 47 700 eur.

Mezi jednotlivými odvětvími jsou někdy velké platové rozdíly. K těm s nejvyššími průměrnými platy v roce 2020 patřili zaměstnanci z odvětví finančních a pojišťovacích služeb, informačních a komunikačních služeb nebo energetiky. Zde zaměstnanci dostávali v průměru mezi 5218 a 5602 eur hrubého měsíčně. Nejméně si v průměru vydělali zaměstnanci z pohostinství s 1893 eury hrubého. V Německu dostávaly ženy v roce 2020 za stejnou práci méně peněz než muži. Průměrný hrubý příjem mužů zaměstnaných na plný úvazek činil 22,78 eur na hodinu. U žen pracujících na plný úvazek to bylo jen 18,62 eur. Opatření k omezení pandemie koronaviru vedla k výraznému zvýšení vyplácení krátkodobých pracovních dávek. Čistý příjem se naopak mírně zvýšil, protože z hrubé mzdy bylo odečteno méně daní a odvodů na sociální zabezpečení.

Průměrná hrubá mzda v Německu v posledních letech obecně roste pomalu a za posledních deset let zvýšila se stálým tempem růstu kolem 2 % ročně. Vývoj průměrné mzdy však ovlivnily faktory jako ekonomická situace, nezaměstnanost nebo zejména pandemie a válka na Ukrajině.

Graf č. 19: Vývoj průměrné hrubé mzdy v SRN v tis. EUR v letech 2010-2021

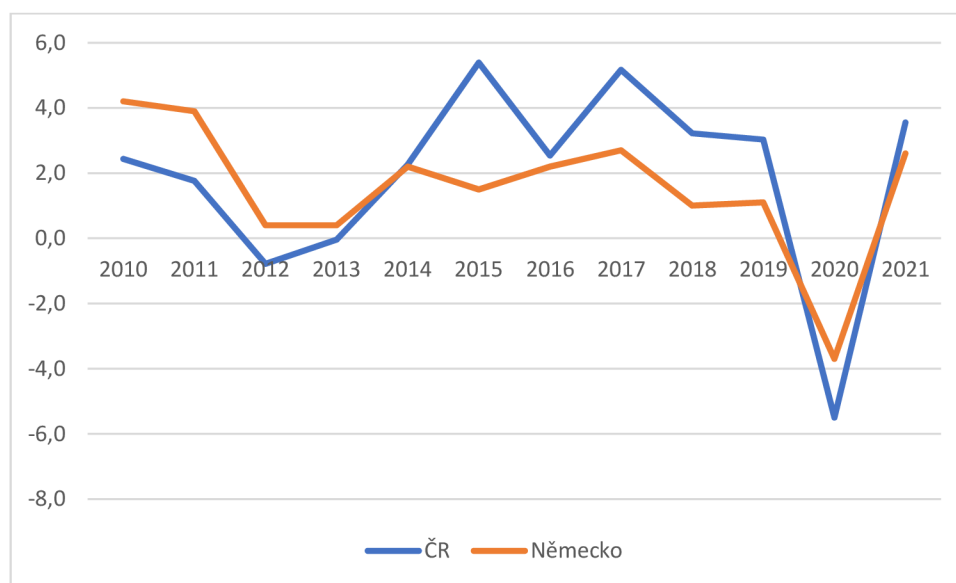
Zdroj: Federal Statistical Office, 2023f; vlastní zpracování

4.3 Komparace ekonomiky ČR a SRN

4.3.1 Srovnání vývoje HDP

Ze srovnání vývoje růstu reálného HDP ČR a SRN v % v letech 2010-2021 znázorněného v Grafu č. 20 je zřejmá korelace mezi oběma ekonomikami. Korelační koeficient dosahuje hodnoty $r = 0,7516$, což značí silnou korelaci. Lze však říci, že Německo dosahovalo v prvních letech po vypuknutí finanční krize výrazně vyššího růstu HDP, než ČR. Rozdíl byl až o 1,9 procentního bodu v roce 2011. Důležitý byl i rok 2012, kdy v ČR došlo dokonce k poklesu reálného HDP, který byl nejspíše způsoben restriktivní fiskální politikou tehdejší české vlády. V letech 2014–2019 však již začala ekonomika ČR prudce růst, což bylo způsobeno i tehdejší monetární politikou ČNB, která uměle udržovala měnový kurz české koruny vůči euro na hodnotě cca 27 CZK/EUR. V roce 2020 pak přišla pandemie nemoci COVID-19 a obě ekonomiky zažily strmý pád. Česká ekonomika se však propadla ještě o 1,8 procentního bodu níže než ekonomika německá. Celkově tedy lze uvést, že Německo dokázalo výrazně lépe tlumit výkyvy hospodářského cyklu.

Graf č. 20: Srovnání vývoje růstu reálného HDP ČR a SRN v % v letech 2010-2021

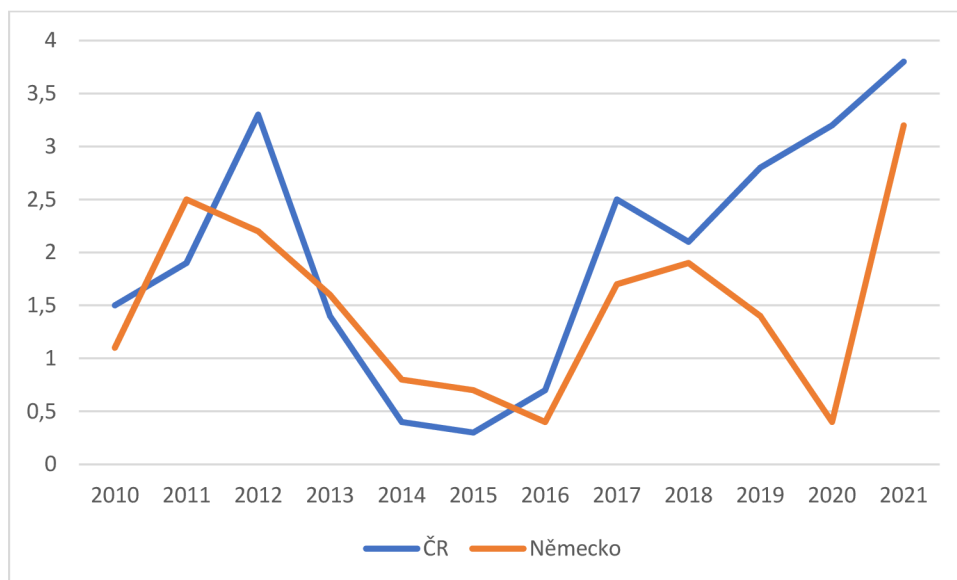

Zdroj: ČSÚ, 2023a; Federal Statistical Office, 2023a; vlastní zpracování

4.3.2 Srovnání vývoje inflace

Ze srovnání vývoje míry inflace v ČR a SRN v % v letech 2010-2021 znázorněného v Grafu č. 21 je opět zřejmá korelace mezi oběma ekonomikami. Korelační koeficient dosahuje hodnoty $r = 0,5959$, což značí středně silnou korelaci. V období let 2010-2011 rostla míra inflace v obou sledovaných zemích. V Německu však začala v roce 2012 klesat, až dosáhla svého minima v roce 2016 (0,4 %). V Česku míra inflace rostla i v roce 2012, kdy dosáhla hodnoty 3,3 % a začala klesat teprve v roce 2013. Obecně lze říci, že období let 2013–2016 je charakterizováno nízkou inflací, což umožnilo expanzivní monetární politiku centrálních bank, a tudíž potřebnou stimulaci ekonomik. Od roku 2017 dochází v obou sledovaných zemích k růstu inflace. V ČR míra inflace rostla až do konce sledovaného období (a významně narostla i v roce 2022, kdy dosáhla hodnoty $\pi = 15,2$ %). V Německu pak „kovidový“ rok způsobil značný pokles inflace, která dosáhla hodnoty $\pi = 0,4$ %. Nicméně od roku 2021 prudce roste v Německu i ČR. Obecně však lze říci, že Německo má stabilnější průběh vývoje míry inflace.

Graf č. 21: Srovnání vývoje míry inflace v ČR a SRN v % v letech 2010-2021

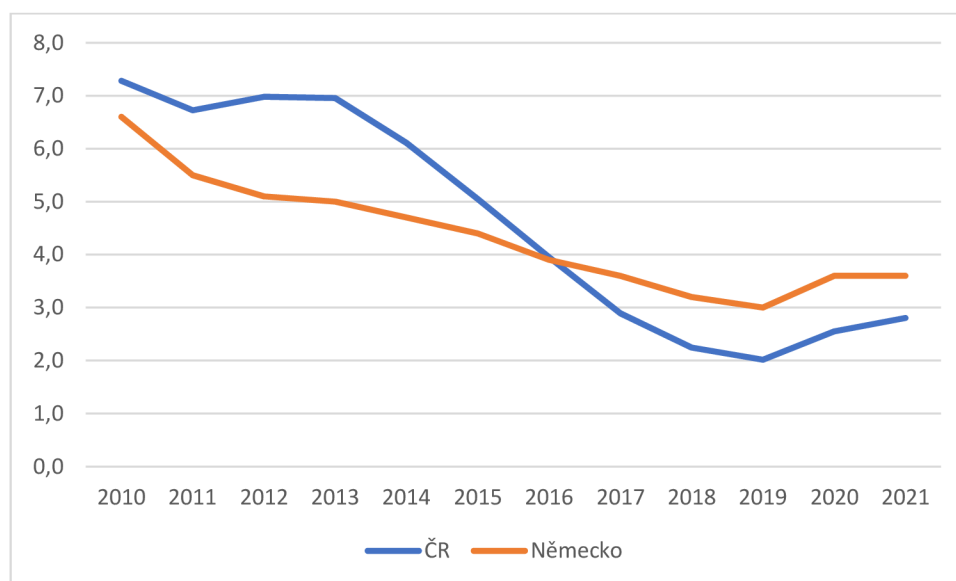

Zdroj: ČSÚ, 2023b; Federal Statistical Office, 2023b; vlastní zpracování

4.3.3 Srovnání vývoje nezaměstnanost

I z uvedeného srovnání vývoje míry nezaměstnanosti v ČR a SRN v % v letech 2010-2021 znázorněného v Grafu č. 22 je zřejmá korelace mezi oběma ekonomikami. Korelační koeficient dosahuje hodnoty $r = 0,9342$, což značí velmi silnou korelaci. Stejně jako u předchozích dvou makroekonomických ukazatelů je zřejmé, že následky finanční krize zasáhly ekonomiku ČR více než německou ekonomiku. ČR vykazovala v období let 2010-2016 vyšší míru nezaměstnanosti než Německo. Zvrat spojený s prudkým růstem HDP v ČR přišel až v roce 2016, kdy se míra nezaměstnanosti v obou sledovaných zemích vyrovnala a následně má až do konce sledovaného období ČR nezaměstnanost nižší. Dokonce i „pandemický“ rok 2020 neovlivnil nezaměstnanost v ČR významně, a to lze říci i o Německu. Oba sledované státy vykazují v rámci EU nízkou míru nezaměstnanosti. Dle Eurostatu (2023b) dokonce ČR dosahuje několik posledních let nejnižší nezaměstnanosti v celé EU.

Graf č. 22: Srovnání vývoje míry nezaměstnanosti v ČR a SRN v % v letech 2010-2021

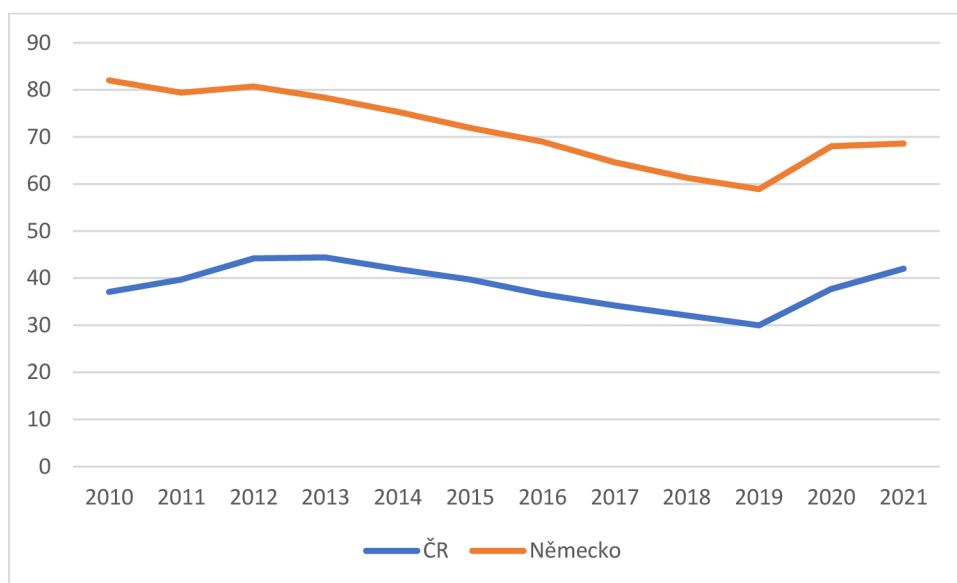

Zdroj: ČSÚ, 2023c; Federal Statistical Office, 2023c; vlastní zpracování

4.3.4 Srovnání vývoje státního dluhu

Ze srovnání vývoje poměru státního dluhu k HDP ČR a SRN v % v letech 2010-2021 znázorněného v Grafu č. 20 je i v tomto případě zřejmá korelace mezi oběma ekonomikami. Korelační koeficient dosahuje hodnoty $r = 0,77$, což značí silnou korelaci. Je však nutné upozornit na pro ČR nepříznivou skutečnost, že v roce 2010 byl poměr státního dluhu k HDP ČR ve výši 37,1 %, ale na konci celého sledovaného období v roce 2021 byl ve výši 42 %. V Německu pak sice byl v roce 2010 poměr státního dluhu k HDP SRN ve výši 82 %, avšak na konci sledovaného období v roce 2021 již „jen“ ve výši 68,6 %. Z toho lze snadno odvodit, že v Německu se během 12 sledovaných let podařilo poměr státního dluhu k HDP výrazně snížit, zatímco v ČR měl spíše rostoucí tendenci. V období let 2012-2019 klesal podíl dluhu na dluhu HDP v Německu v průměru o 3,1 procentního bodu, zatímco v ČR jen o 2 procentní body. V roce 2020 došlo vlivem pandemie k růstu státního dluhu, avšak v Německu se ho podařilo v roce 2021 stabilizovat, v ČR stále rostl a z posledních dat lze usoudit, že roste i nadále.

Graf č. 23: Srovnání poměru státního dluhu k HDP ČR a SRN v % v letech 2010-2021

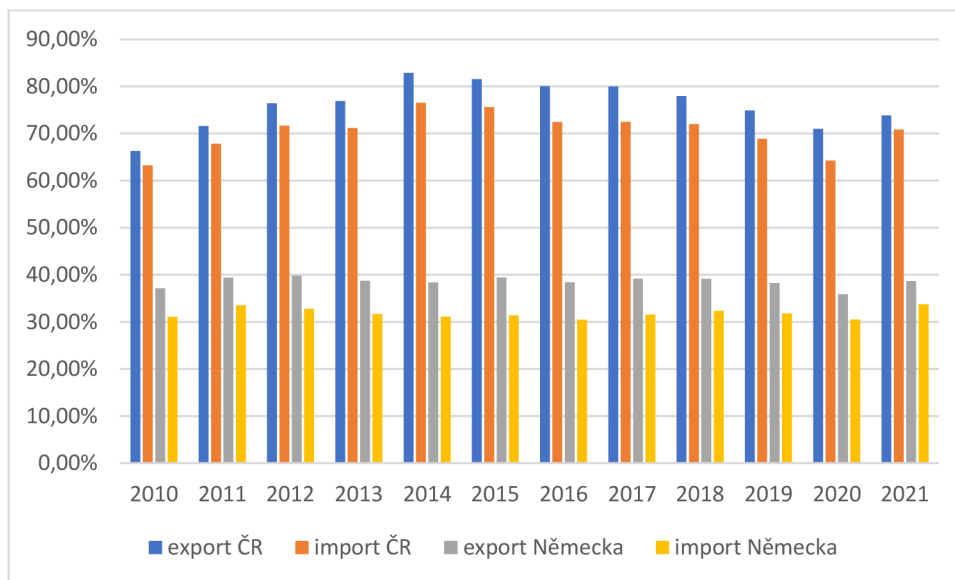
Zdroj: MF ČR, 2023; Federal Statistical Office, 2023d; vlastní zpracování

4.3.5 Srovnání vývoje výše exportu a importu

Ve srovnání vývoje poměru importu a exportu k HDP ČR a SRN v % v letech 2010-2021 znázorněného v Grafu č. 24 je nutné odlišit vývoj exportu a vývoj importu. V případě exportu dosahuje korelační koeficient hodnoty $r = 0,5332$, což značí středně silnou korelaci. Z grafu je zřejmá skutečnost, že jak ČR, tak i Německo jsou proexportně orientované ekonomiky, jejichž saldo zahraničního obchodu je kladné. A podobně se se vyvíjí i jejich průběh. Pokles je znát hlavně v případě pandemického roku 2020, což je dáno i omezením produkce, omezením cestování a omezením zahraničního obchodu. V případě importu je však situace odlišná. Korelační koeficient dosahuje hodnoty ve výši pouze $r = 0,04$, což značí minimální korelaci. Při pohledu na graf níže je zřejmé, že import Německa je v čase v podstatě stabilní, zatímco v případě ČR kopíruje vývoj exportu ČR. Je však otázkou, jak se bude vyvíjet zahraniční obchod obou zemí v následujících letech. Hodnoty za rok 2022 nebyly v době psaní DP známy. Důležité je i poznamenat, že ČR je výrazně více otevřenou ekonomikou, jejíž poměr importu a exportu k HDP je oproti Německu zhruba dvakrát vyšší. Tato skutečnost je dána zejména polohou ČR přímo uprostřed („v srdci“) Evropy, dále

proexportní orientací a v neposlední řadě i závislostí na importu ropy a zemního plynu, tedy komodit, ve kterých je ČR nesoběstačná.

Graf č. 24: Srovnání poměru importu a exportu k HDP ČR a SRN v % v letech 2010-2021

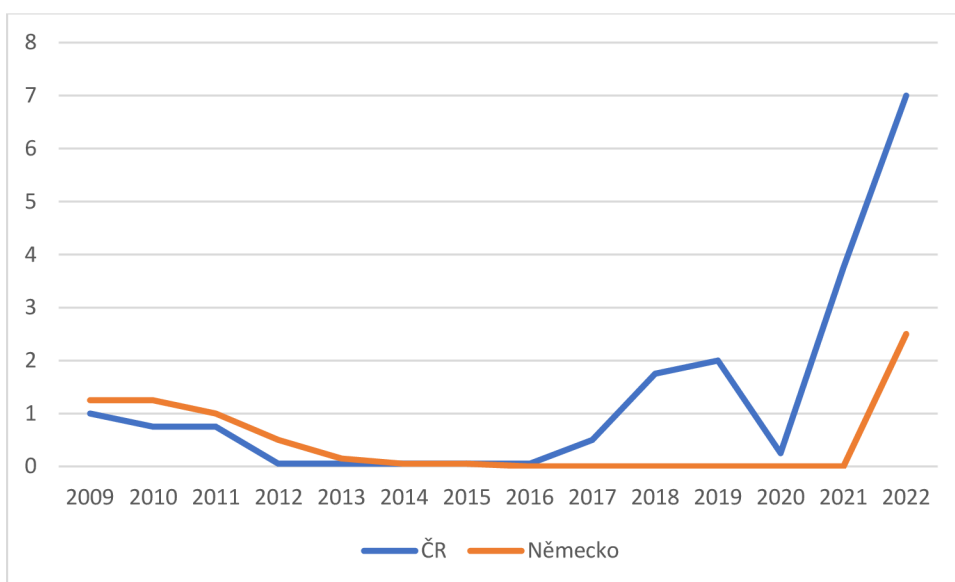
Zdroj: ČSÚ, 2023a; Federal Statistical Office, 2023e; vlastní zpracování

4.3.6 Srovnání vývoje úrokové míry

Následující srovnání je umožněno skutečností, že ČR stále nepřijala jednotnou evropskou měnu euro a neztratila tak svoji autonomii při provádění monetární politiky. Naopak, Německo je členem eurozóny a jeho měnová politika je tak ovlivněna politikou ECB. Ze srovnání vývoje základní úrokové míry ČR a SRN v % v letech 2009-2022 je zřejmé, že monetární politika ECB je na první pohled výrazně více expanzivní, protože se snaží držet základní úrokovou sazbu na velmi nízkých hodnotách. Pokud je vzato v úvahu, že právě úrokové sazby jsou hlavním nástrojem měnové politiky, jejímž hlavním cílem je držet inflaci kolem dvou procent, dává odlišný vývoj úrokových sazeb v obou zemích smysl. V Grafu č. 25 je vidět, že míra inflace v ČR je ve sledovaném období naprostou většinou vyšší, než je tomu u Německa. A toto zjištění platí dle dat Eurostatu (2023a) i pro průměr zemí eurozóny. ECB tak nemusela příliš navyšovat úrokové sazby, i když v posledním roce je již i zde zřejmá snaha potlačit rostoucí inflaci zvyšováním úrokových sazeb. Naopak ČNB na rostoucí inflaci reagovala zvyšováním úrokových sazeb, což však bylo nejvíce zřejmé v období 06/2021 – 06/2022), tedy v době, kdy byl guvernérem ČNB Ing. Jiří Rusnok.

V současné době zůstaly základní úrokové sazby pod vedením Ing. Aleše Michla, Ph.D. již devět měsíců nezměněny (stav k 03/2023).

Graf č. 25: Srovnání vývoje základní úrokové míry ČR a SRN v % v letech 2009-2022*

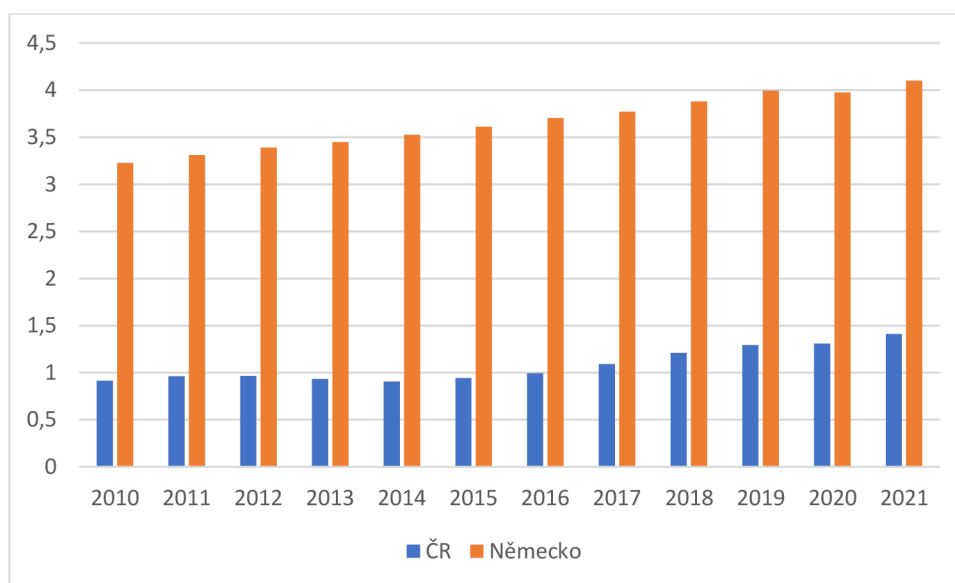
Zdroj: ČNB, 2022; ECB, 2023; vlastní zpracování
* - výše úrokových sazeb je uvedena ke konci daného roku

4.3.7 Srovnání vývoje průměrné mzdy

Na úvod je vhodné poznamenat, že pro dané srovnání byl nutné sjednotit měnu, ve které se průměrná hrubá mzda uvádí. Za referenční měnu bylo zvoleno euro a přepočítání pro ČR bylo provedeno dle průměrného měnového kurzu české koruny vůči euru z webové stránky Kurzy.cz (2023). Ze srovnání vývoje hrubé průměrné mzdy ČR a SRN v EUR v letech 2010-2021 znázorněného v Grafu č. 26 je opět zřejmá korelace mezi oběma ekonomikami. Korelační koeficient dosahuje hodnoty $r = 0,91$, což značí velmi silnou korelaci. Co je však evidentní, je skutečnost, že německé mzdy jsou výrazně vyšší než ty české. V roce 2010 byly německé mzdy dokonce 3,5krát vyšší než české mzdy. Další zajímavostí, že české mzdy přepočítané na eura v letech 2013 – 2014 v ČR dokonce poklesly, což je dáno intervencí ČNB, který v roce 2013 započala cílené znehodnocování kurzu české koruny vůči euru. V Německu pak vidíme stabilní růst výše průměrné hrubé mzdy v celém sledovaném období vyjma pandemického roku 2020. V roce 2021 pak byly české mzdy již „jen“ 2,9krát nižší

než německé. Postupem času zde tedy schází k určitému dorovnávání. Hlavním důvodem, proč české mzdy stále výrazně zaostávají za těmi německými, souvisí s produktivitou práce. V České republice se totiž stále ještě příliš nevyrábí zboží a neposkytují se služby s vysokou přidanou hodnotou. Němečtí pracovníci tak oproti těm českým vykazují produktivitu práce dlouhodobě mnohem vyšší, což má následně dopad právě i na mzdy.

Graf č. 26: Srovnání hrubé průměrné mzdy ČR a SRN v EUR v letech 2010-2021*

Zdroj: ČSÚ, 2023d; Federal Statistical Office, 2023f; Kurzy.cz, 2023; vlastní zpracování

* - česká mzda je přepočítána dle celoročního průměru měnového kurzu české koruny vůči euru

4.3.8 Vzájemný zahraniční obchod ČR a SRN

Německo je dlouhodobě nejdůležitějším obchodním partnerem České republiky a připadá na něj 30 % obratu českého zahraničního obchodu. K západnímu sousedovi směřuje přibližně jedna třetina českého vývozu a na dovozu do Česka se Německo podílí více než jednou čtvrtinou. Ačkoliv celá třetina českého vývozu putuje do Německa, část zboží pokračuje formou reexportu přes Hamburk a další německé přístavy do třetích zemí. Např. v roce 2015 dosáhl obrat vzájemného zahraničního obchodu ČR a SRN rekordních 2,15 bilionu korun (Freitag, 2016).

Nejvíce zahraniční obchod mezi Českou republikou a Německem oslabil v době pandemie Covid-19, kdy po předchozím desetiletém růstu vykazoval v roce 2020 pokles na

straně exportu i importu. Vzájemný obrat v roce 2020 dosáhl výše 83,0 mld. EUR a meziročně poklesl o 9,8 %. Dalším zásahem do ekonomiky je probíhající válka na Ukrajině. Vzhledem k vládním opatřením obou zemí i potřením EU, a vzhledem k propojenosti obou zemí, lze předpokládat návrat růstu české a německé hospodářské spolupráce.

V roce 2022 se na celkovém obratu českého zahraničního obchodu Německo podílelo 28,6 %. Konkrétně 31,9 % českého vývozu směřuje na německý trh. Český import je pak z 24,9 % z Německa. Z pohledu České republiky je obchodní saldo dlouhodobě aktivní (ČNOPK, 2023).

Na dovozu z Německa a vývozu do Německa mají nejvyšší podíl silniční vozidla, elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče, stroje a zařízení všeobecně užívané v průmyslu a kovové výrobky. Pro Německo je Česká republika celosvětově jedenáctým nejvýznamnějším obchodním partnerem. Česká republika přitom dosahuje v obchodu s Německem dlouhodobě aktivní obchodní saldo.

Německo je rovněž nejvýznamnějším zahraničním investorem v České republice. Podle údajů ČNB přitekly v letech 1993 až 2015 do ČR z Německa přímé zahraniční investice v hodnotě 617,8 miliardy korun. Pro srovnání: přímé zahraniční investice Nizozemska, druhého největšího investora, dosáhly v tomto období 392,8 miliardy korun. Čína v ČR investovala do konce loňského roku podle agentury CzechInvest (2023) 2,6 miliardy korun. Loni byl čistý příliv přímých zahraničních investic z Německa 35,2 miliardy korun. Česká republika je pro Německo dlouhodobě velmi atraktivní investiční lokalitou. Aktivně zde působí více než čtyři tisíce německých firem a jen ty největší z nich vytvářejí odhadem 150 tisíc pracovních míst. V letošním konjunkturálním průzkumu Česko-německé obchodní a průmyslové komory (ČNOPK, 2023) uvedlo 92 % německých firem, které zde již působí, že by si pro svou investici opět vybraly ČR. Vysokou úroveň Česka jako investiční lokality ocenily také německé firmy ze 16 zemí střední a východní Evropy, které označily Českou republiku za nejatraktivnější zemi v tomto regionu.

Německo je jedním z největších obchodních partnerů České republiky. Do Německa směřuje významná část exportu ČR a členství České republiky v Evropské unii rovněž usnadnilo obchod s ostatními zeměmi EU. Ekonomika České republiky a Německa jsou díky své vzájemné poloze spolu a dobrým obchodním vztahům ve vzájemné synergii zejména v průběhu hospodářského cyklu. Který má dlouhodobě podobný průběh. Tento trend vykazuje i sladění ve vývoji průmyslové produkce, kdy jsou přítomni výrobci ve stejných

mezinárodních obchodních řetězcích. Díky silnému vlivu vzájemné obchodní propojenosti, je možné předpokládat zachování sladění české a německé ekonomiky.

5 Zhodnocení výsledků a doporučení

5.1 Zhodnocení komparace ekonomiky ČR a SRN

Obě sledované ekonomiky z hlediska HDP rostly téměř po celé sledované období let 2010–2021 s výjimkou roku 2020, kdy došlo k pandemii nemoci COVID-19. Pandemie COVID-19 měla negativní dopad na obě ekonomiky, přičemž reálný HDP Německa klesl o 3,7 % a České republiky o 5,5 %. V případě ČR došlo ještě k mírnému poklesu HDP způsobného vlivem restriktivní fiskální politiky v roce 2012. Navzdory rozdílům ve velikosti celkového HDP se však oběma zemím podařilo udržet relativně stabilní hospodářský růst a v posledním desetiletí se vypořádaly s různými ekonomickými problémy.

Obě země zaznamenaly ve sledovaném období kolísání míry inflace v důsledku vnějších faktorů, jako jsou změny cen ropy a plynu a globální ekonomická nejistota. Celkově se však oběma zemím v daném období podařilo udržet relativně nízkou a stabilní míru inflace. Míra inflace v Německu se pohybovala od 0,4 % do 3,2 %, zatímco v České republice od 0,4 % do 3,8 %. Během pandemie COVID-19 obě země zaznamenaly pokles míry inflace v důsledku snížené ekonomické aktivity. V roce 2020 byla míra inflace v Německu 0,4 %, zatímco v ČR mírně stoupla na 3,2 %. Z hlediska cílování inflace mají obě země podobný přístup s cílovou mírou inflace kolem 2 %. ECB určuje měnovou politiku pro eurozónu, jejíž součástí je Německo, zatímco Česká republika má vlastní centrální banku a může tak provádět autonomní měnovou politiku.

Německo mělo na začátku sledovaného období v letech 2010-2015 nižší míru nezaměstnanosti než Česká republika. Avšak od roku 2017 má ČR stabilně nižší míru nezaměstnanosti. Obě země zaznamenaly výrazný nárůst nezaměstnanosti během pandemie COVID-19 v roce 2020, přičemž míra nezaměstnanosti v Německu vzrostla z 3 % na 3,6 % a v České republice z 2 % na 2,6 %. Obě země však zaznamenaly pokles míry nezaměstnanosti s tím, jak se jejich ekonomiky zotavují. V roce 2021 již byla míra nezaměstnanosti v Německu 3,6 %, zatímco v České republice jen 2,8 %. Obě země tak zaznamenaly výkyvy v míře nezaměstnanosti kvůli ekonomickým výzvám, jako je pandemie COVID-19. Míra nezaměstnanosti v České republice je od vstupu do EU v roce 2004 trvale nižší, než činí průměr EU, zatímco v Německu se míra nezaměstnanosti pohybuje kolem průměru EU (Eurostat, 2023b). Z hlediska věkových skupin obě země zaznamenaly v posledních letech pokles nezaměstnanosti mladých lidí. Míra nezaměstnanosti starších pracovníků je však v České republice obecně vyšší než v Německu (ČSÚ, 2023c).

Německo mělo ve sledovaném období obecně vyšší státní dluh než Česká republika, přičemž poměr vládního dluhu Německa k HDP se pohyboval od 58,9 % do 82 %, zatímco v České republice se pohyboval od 30 % do 44,4 %. Obě země zaznamenaly výrazný nárůst vládního dluhu během pandemie COVID-19 kvůli zvýšeným vládním výdajům na opatření ekonomické stimulace. V roce 2020 se poměr vládního dluhu Německa k HDP zvýšil na 68 % z 58,9 % v roce 2019, zatímco v České republice vzrostl z 37,7 % v roce 2019 na 42 % v roce 2020. Pokud jde o fiskální politiku, Německo obecně uplatňovalo přístup se zaměřením na udržení fiskální disciplíny a snižování vládního dluhu v průběhu času, zatímco v případě ČR se to podařilo jen v období hospodářského růstu v letech 2014-2019. Obě země také těžily z nízkých úrokových sazeb u vládního dluhu díky jejich vysokému úvěrovému ratingu. Existují však rozdíly v jejich přístupu k fiskální politice. Německo se v letech 2020-2022 soustředilo na snižování svého vládního dluhu, zatímco Česká republika upřednostňovala investice do infrastruktury a sociálních programů.

Německo má mnohem větší ekonomiku než ČR a je jedním z největších světových exportérů, zatímco ČR je menší ekonomika, která je silně závislá na exportu. Obě země zaznamenaly v posledním desetiletí růst ve svém exportním a importním sektoru. Celkový vývoz Německa vzrostl z přibližně 1,1 bilionu EUR v roce 2010 na 1,5 bilionu EUR v roce 2020, zatímco celkový vývoz České republiky vzrostl z přibližně 109 miliard EUR v roce 2010 na 161 miliard EUR v roce 2020 (CzechTrade, 2022). Hlavními exportními partnery Německa jsou další evropské země, přičemž hlavními exportními destinacemi jsou také Francie, Spojené státy americké a Čína. Hlavními exportními partnery České republiky jsou další evropské země, přičemž největší exportní destinací je právě Německo. Pokud jde o dovoz, Německo v roce 2020 dovezlo zboží v hodnotě přibližně 1,2 bilionu EUR, zatímco Česká republika ve stejném roce dovezla zboží v hodnotě přibližně 147 miliard EUR. Obě země mají kladnou obchodní bilanci, což znamená, že vyvázejí více zboží, než dovážejí. Přebytek obchodní bilance Německa byl v roce 2020 přibližně 232 miliard EUR, zatímco obchodní přebytek České republiky byl ve stejném roce přibližně 14 miliard EUR (ČNOPK, 2023). Z hlediska ekonomických sektorů má Německo diverzifikovanější ekonomiku se silným zaměřením na zpracovatelský průmysl, zatímco ekonomika České republiky je více závislá na exportu, zejména v automobilovém a strojírenském sektoru.

Česká republika i Německo měly v posledním desetiletí historicky nízké základní úrokové sazby v reakci na nízkou inflaci a slabý ekonomický růst. Česká národní banka

(ČNB) postupně snižovala základní úrokovou sazbu z 1,75 % v roce 2010 na 0,25 % v roce 2021. ČNB také zavedla řadu netradičních měnově-politických opatření, jako jsou intervence na devizovém trhu (2013-2017) a kvantitativní ke stimulaci hospodářského růstu. Evropská centrální banka (ECB) stanovuje základní úrokovou sazbu pro eurozónu, která zahrnuje i Německo. ECB snížila svou základní úrokovou sazbu z 1 % v roce 2010 na 0 % v roce 2021. ECB také zavedla netradiční opatření měnové politiky, jako jsou záporné úrokové sazby a rozsáhlý program nákupu aktiv, aby podpořila hospodářský růst a stimulovala inflaci. Obě země rovněž zažily pokles svých základních úrokových sazeb kvůli pandemii COVID-19, protože centrální banky se snažily podpořit ekonomickou aktivitu a stabilizovat finanční trhy. V roce 2020 ČNB snížila základní úrokovou sazbu z 2,00 % na 0,25 %, zatímco ECB ponechala základní úrokovou sazbu na 0 %. V současnosti však již lze jednoznačně spatřit tendence úrokové sazby zvyšovat z důvodu vysoké inflace v EU, a to včetně Německa a zejména ČR.

Německo má obecně vyšší průměrnou hrubou mzdu než Česká republika, což odráží skutečnost, že Německo je větší a rozvinutější ekonomikou s vyšší produktivitou práce a mzdami. Nicméně tempo růstu průměrné hrubé mzdy v ČR bylo v posledním desetiletí vyšší než v Německu, což odráží rychlejší tempo ekonomického růstu a zpříšňující se podmínky na trhu práce v ČR. Absolutní úroveň průměrné hrubé mzdy v ČR však stále zůstává výrazně nižší než v Německu. Mezi jednotlivými regiony a průmyslovými odvětvími v jednotlivých zemích jsou také značné rozdíly v úrovni mezd. Například mzdy bývají vyšší v městských oblastech a ve vysoce kvalifikovaných odvětvích, jako jsou finance a technologie.

5.2 Doporučení ke zlepšení ekonomické situace obou zemí

5.2.1 Doporučení pro ČR

ČR by se měla zlepšit zejména v investicích do vzdělávání a odborných školení. Podpora vzdělávání a odborných školení může pomoci vybudovat kvalifikovanější a konkurenceschopnější pracovní sílu. Toho lze dosáhnout prostřednictvím iniciativ, jako je zlepšení přístupu ke kvalitnímu vzdělání a odborné přípravě, podpora celoživotního učení a investice do výzkumu a vývoje. Důležitá je i podpora podnikání, která může pomoci vytvořit nové podniky a pracovní příležitosti a také podnítit inovace a produktivitu. Toho lze dosáhnout prostřednictvím iniciativ, jako jsou daňové pobídky pro malé podniky,

zjednodušení procesu zahájení nového podnikání a poskytnutí přístupu k financování nebo podpůrným službám pro podnikatele. V tomto směru je důležité podporovat i inovace a technologie. Investice do technologií a inovací totiž mohou pomoci zvýšit produktivitu a konkurenceschopnost a také podnítit hospodářský růst. Toho lze dosáhnout prostřednictvím iniciativ, jako jsou investice do výzkumu a vývoje, podpora technologických startupů a podpora zavádění nových technologií v různých průmyslových odvětvích. Dalším přispěním k lepší konkurenceschopnosti ČR je i zlepšení celkové infrastruktury. Investice do infrastruktury, jako je doprava, energetika a telekomunikace, mohou pomoci zlepšit podnikatelské prostředí a přilákat zahraniční investice. Vzhledem k faktu, že ČR je proexportní ekonomikou je vhodné i podporovat mezinárodní obchod. Růst vývozu a přilákání zahraničních investic může pomoci vytvořit nové pracovní příležitosti a zvýšit hospodářský růst. Toho lze dosáhnout prostřednictvím podporou obchodních dohod, dále podporou rozvoje nových exportních trhů a propagace České republiky jako atraktivní destinace pro zahraniční investice.

Celkově lze konstatovat, že investicemi do vzdělání, podporou podnikání, podporou inovací a technologií, zlepšováním infrastruktury a podporou mezinárodního obchodu může Česká republika vybudovat konkurenceschopnější a prosperující ekonomiku.

5.2.2 Doporučení pro SRN

I Německo by se mělo zlepšit v odborném vzdělávání, které může pomoci zajistit, že Německo bude mít vysoce kvalifikovanou pracovní sílu, která bude dobře odpovídat potřebám jeho ekonomiky. Za zmínku stojí určitě zlepšení přístupu k programům odborného vzdělávání a přípravy a rozvoj partnerství mezi podniky a poskytovateli odborné přípravy. Německo by se však mělo zlepšit zejména v investicích do výzkumu a vývoje, protože inovace a technologie jsou klíčovými hnacími silami hospodářského růstu a investice do výzkumu a vývoje mohou pomoci podpořit inovace a udržet konkurenceschopnost Německa v klíčových průmyslových odvětvích. V rámci podpory podniků by i Německo mělo více podporovat vznik nových startupů a malých podniků, které jsou důležitým zdrojem vytváření pracovních míst. A vzhledem k tomu, že i Německo se významnou měrou podílí na mezinárodním obchodu, bylo by vhodné podporovat obchodní dohody, rozvoj nových exportních trhů a propagovat Německo jako atraktivní destinaci pro zahraniční investice. Obecně můžeme říci, že obě země jsou si do určité míry podobné, což je dáno jejich historickým vývojem a geografickou polohou.

6 Závěr

Hlavním cílem diplomové práce bylo zhodnocení ekonomik Německa a České republiky a porovnání jejich vývoje za období let 2010-2021. Tohoto cíle bylo dosaženo porovnáním časových řad základních makroekonomických ukazatelů, jako je HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti, úroková míra, výše exportu a importu, průměrná mzda a státní dluh a následným hledáním důvodů, které vedly k trendu ve vývoji daného ukazatele či odchylkám od trendu.

Česká republika a Německo jsou členy Evropské unie a mají úzké ekonomické vazby, přičemž Německo je jedním z největších obchodních partnerů České republiky. Do Německa směřuje významná část exportu ČR a členství České republiky v Evropské unii rovněž usnadnilo obchod s ostatními zeměmi EU.

V posledních letech obě země ve sledovaném období let 2010-2021 zaznamenaly převážně stabilní hospodářský růst, nízkou nezaměstnanost a nízkou inflaci. Z hlediska HDP má Německo mnohem větší ekonomiku než Česká republika a je považováno za jednu z předních světových ekonomik. Česká republika je naopak menší a otevřenější ekonomika, která je silně závislá na exportu, zejména do ostatních zemí EU. Z hlediska nezaměstnanosti měla Česká republika v letech 2017-2021 nižší míru nezaměstnanosti než Německo, i když obě země zaznamenaly v době pandemie její mírné zvýšení. Míra inflace v obou zemích byla relativně nízká, i když došlo k určitým výkyvům v důsledku změn cen ropy a dalších faktorů. Obě země čelily ve sledovaném období ekonomickým výzvám, jako je krize eurozóny, pandemie COVID-19 a globální ekonomická nejistota. Oběma se však podařilo tyto výzvy překonat a udržet relativně stabilní ekonomický růst. Celkově lze říci, že Německo i Česká republika prokázaly v daném období relativní odolnost vůči vnějším vlivům a jejich ekonomikám se podařil stabilní růst.

Otázkou však zůstává, jak jejich ekonomiku ovlivní aktuálně probíhající konflikt na Ukrajině, který způsobil zejména omezení dodávek ropy a zemního plynu do obou sledovaných zemí. Tyto komodity jsou klíčové pro obě průmyslové ekonomiky a velmi negativně tak ovlivnily ceny téměř všech statků a služeb včetně základních potravin, protože mají dopad i na zemědělskou výrobu.

Na základě provedeného srovnání a analýzy dostupných dat bylo zároveň zpracováno návrhy na zlepšení ekonomické situace obou sledovaných zemí. Mezi hlavní doporučení lze

zařadit podpory v podnikání, podporu mezinárodního obchodu, zvýšení podpory inovací a výzkumu, zvýšení investic do infrastruktury a v případě ČR pak zejména zvýšení investic do vzdělávání.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Tištěné zdroje

BRČÁK, Josef a Bohuslav SEKERKA. *Makroekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-245-5.

BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohuslav, SEVEROVÁ, Lucie, STARÁ, Dana. *Makroekonomie – makroekonomický přehled*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2018. ISBN 978-80-7380-708-5.

FREYTAG, A.F. von Loringhoven. Spolupráce při další průmyslové revoluci. *E15*, 1. prosince, 2016, s. 25.

HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 6. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-278-6.

HOLMAN, Robert. *Makroekonomie*. Praha: C. H. Beck. 2010. 200 s. ISBN 80-7179-885-1.

JUREČKA, Václav et al. *Makroekonomie*. 2. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4386-8.

KADERÁBKOVÁ, Anna, ŽDÁREK, Václav. *Makroekonomická analýza*. Praha: VŠEM, 2006. ISBN 80867005-0.

MÁČE, Miroslav. *Makroekonomie v kostce*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 80-247-1841-3.

MANKIW, N. Gregory. *Zásady ekonomie*. Praha: Grada, 1999. Profesionál. ISBN 80-7169-891-1.

OCHRANA František, PAVEL Jan, VÍTEK Leoš a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3228-2.

PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie základní kurz*. 3. vydání. Slaný: Melandrium, 2006. ISBN 80-86175-45-6

PEKOVÁ, Jitka., *Veřejné finance, úvod do problematiky*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2008. ISBN 978-80-7367-358-4.

SAMUELSON, Paul A., NORDHAUS, William D. *Ekonomie*. 18. vyd. Praha: NS Svoboda, 2008. ISBN 80-205-0590-3.

SLANÝ, Antonín. *Makroekonomická analýza a hospodářská politika*. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9738-3.

TULEJA, Pavel, Ingrid MAJEROVÁ a Pavel NEZVAL. *Základy makroekonomie*. 1. vyd. Brno: ComputerPress, 2006. ISBN 80-251-0952-6.

WAWROSZ, Petr et al. *Makroekonomie: základní kurz*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, o.p.s., 2012. ISBN 978-80-7408-059-3.

7.2 Elektronické zdroje

Czech Invest. 2023. Německo [online]. CzechInvest. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://www.czechinvest.org/cz/Kontakty/Zahranicni-zastupci/Nemecko>

CzechTrade. 2022. Doporučení pro vstup na německý trh za současné situace a aktuální zpravodajství [online]. CzechTrade. [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: <https://www.czechtrade.cz/czechtrade-svet/evropska-unie/nemecko>.

ČNB. 2011. Německo – hlavní obchodní partner ČR [online]. ČNB. [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Nemecko-hlavni-obchodni-partner-CR>.

ČNB. 2022. Co to jsou nominální a reálné úrokové sazby [online]. ČNB. [cit. 2023-01-13]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Co-to-jsou-nominalni-a-realne-urokove-sazby>.

ČNB. 2023. Inflace [online]. ČNB. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/statistika/inflace/>.

ČNOPK. Česko je desátým největším obchodním partnerem Německa, předstihlo Velkou Británii. ČNOPK. [cit. 2023-03-20]. Dostupné z: https://mediafra.admiralcloud.com/customer_609/11e2c3e6-7876-4753-bd29-17675b881710?response-content-disposition=inline%3B%20filename%3D%22TZ_06.02.2023_CZ-DE_obchod.pdf%22&Expires=1679753399&Key-Pair-Id=K3XAA2YI8CUDC&Signature=SePwlW0E5VEGjKhz0afr4ZEzCku0Qe1znOnUCF0Wf5clybww7F1HqNbBYaLEld4gS1vxvFYGi9FU8mFjw3CRPMokJsXhLbXFt2rEkQ-bUdECbfD0frG-hzcyK8BJd0zhES9BOWnp13-4d5Dtw2~7wI9J2yKVf7Oriywgaf9qvY-ds7j9SVlJmiCmZNOXKBSm4agJVuqO9R~VIPSZ0HTlIF3ASIJLjXbEDBEBE7dNXo9GS6mN0hpzX~KrCfL3ioGjOW5BdvCHJA2YajRIi0iPfhCyP4xqBNLmuu2IsB5C1Moq52DyUYEfYQE89BLb0xgAtMOK-w7odX7-jKdN4zHr~mg.

ČSÚ. 2005. Nezaměstnanost [online]. ČSÚ. [cit. 2023-01-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/13-1132-06-za_rok_2005-3_3_nezamestnanost.

ČSÚ. 2022. Průměrná mzda a evidenční počet zaměstnanců - Metodika [online]. ČSÚ. [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/1-pmz_m.

ČSÚ. 2023a. HDP, národní účty [online]. ČSÚ. [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hdp_narodni_ucty.

ČSÚ. 2023b. Ceny, inflace [online]. ČSÚ. [cit. 2023-02-3]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/ceny_inflace.

ČSÚ. 2023c. Obecná míra nezaměstnanosti v ČR a krajích [online]. ČSÚ. [cit. 2023-02-3]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obecna_mira_nezamestnanosti_v_cr_a_krajich.

ECB. 2023. Key ECB interest rates [online]. ECB. [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/key_ecb_interest_rates/html/index.en.html

Eurostat. 2023a. Inflation in the euro area [online]. Eurstat. [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Inflation_in_the_euro_area

Eurostat. 2023b. Unemployment statistics [online]. Eurstat. [cit. 2023-03-23]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Unemployment_statistics

Federal Statistical Office. 2023a. Gross domestic product (GDP) [online]. Federal Statistical Office. [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.destatis.de/EN/Themes/Economy/National-Accounts-Domestic-Product/Tables/gdp-bubbles.html>

Federal Statistical Office. 2023b. Consumer price index [online]. Federal Statistical Office. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: https://www.destatis.de/EN/Themes/Economy/Prices/Consumer-Price-Index/_node.html

Federal Statistical Office. 2023c. Unemployment rate Germany [online]. Federal Statistical Office. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.destatis.de/EN/Themes/Economy/Short-Term-Indicators/Labour-Market/arb210a.html>

Federal Statistical Office. 2023d. Debt, financial assets of public budgets [online]. Federal Statistical Office. [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: https://www.destatis.de/EN/Themes/Government/Public-Finance/Debt-Financial-Assets-Of-Public-Budgets/_node.html#373614

Federal Statistical Office. 2023e. Foreign trade [online]. Federal Statistical Office. [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: https://www.destatis.de/EN/Themes/Economy/Foreign-Trade/_node.html

Federal Statistical Office. 2023f. Average gross monthly earnings [online]. Federal Statistical Office. [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.destatis.de/EN/Themes/Labour/Earnings/Earnings-Earnings-Differences/Tables/liste-average-gross-monthly-earnings.html#56290>

Kurzy.cz. 2023. EUR průměrné kurzy, historie kurzů měn [online]. Kurzy.cz. [cit. 2023-03-19]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/kurzy-men/historie/EUR-euro/>.

MF ČR. 2023. Struktura a vývoj státního dluhu [online]. MF ČR. [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/statistiky/struktura-a-vyvoj-statniho-dluhu/>

MPSV ČR. 2023. Časové řady míry nezaměstnanosti a podílu nezaměstnaných osob [online]. MPSV ČR. [cit. 2023-03-05]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1274311/podil_nezamestnanych_osob_2005_2022.xlsx/b4b33fae-bb27-1bed-bf71-757956806bba.

MV ČR. 2023. Správa na úseku zaměstnanosti [online]. MV ČR. [cit. 2023-01-05]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/sprava-na-useku-zamestnanosti.aspx>.

RYBÁČEK, Václav. 2019. Otevřenost české ekonomiky aneb jak interpretovat ekonomická data [online]. STATISIKA&MY. [cit. 2022-12-15]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2019/03/29/otevrenost-ceske-ekonomiky-aneb-jak-interpretovat-ekonomicka-data/>.

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Struktura obyvatelstva	29
Obrázek č. 2: Vztah mezi nástroji CB a cíli	36

8.2 Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Vývoj 2T reposazby ČR v % v letech 2009-2021	51
Tabulka č. 2: Vývoj klíčové úrokové sazby ECB v % v letech 2010-2021	60

8.3 Seznam grafů

Graf č. 1: Poptávková inflace	21
Graf č. 2: Nabídková inflace	22
Graf č. 3: Pokles agregátní poptávky vede ke snížení cenové hladiny	26
Graf č. 4: Nezaměstnanost na trhu práce	28
Graf č. 5: Phillipsova křivka	32
Graf č. 6: Meziroční růst reálného HDP ČR v % v letech 2010-2021	43
Graf č. 7: Vývoj míry inflace v ČR v % v letech 2010-2021	45
Graf č. 8: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v ČR v % v letech 2010-2021	46
Graf č. 9: Obecná míra nezaměstnanosti v ČR podle krajů v % v letech 2010-2021	47
Graf č. 10: Podíl nezaměstnaných osob v ČR v % v letech 2010-2021	48
Graf č. 11: Vývoj státního dluhu ČR v poměru k HDP v % v letech 2010-2021	49
Graf č. 12: Vývoj zahraničního obchodu ČR v mil. Kč v letech 2010-2021	50
Graf č. 13: Vývoj průměrné mzdy v ČR v Kč v letech 2010-2021	52
Graf č. 14: Meziroční růst reálného HDP SRN v % v letech 2010-2021	54
Graf č. 15: Vývoj míry inflace v SRN v % v letech 2010-2021	55
Graf č. 16: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v SRN v % v letech 2010-2021	56
Graf č. 17: Vývoj státního dluhu SRN v poměru k HDP v % v letech 2010-2021	57
Graf č. 18: Vývoj zahraničního obchodu SRN v mil. EUR v letech 2010-2021	59
Graf č. 19: Vývoj průměrné hrubé mzdy v SRN v tis. EUR v letech 2010-2021	62
Graf č. 20: Srovnání vývoje růstu reálného HDP ČR a SRN v % v letech 2010-2021 ..	63
Graf č. 21: Srovnání vývoje míry inflace v ČR a SRN v % v letech 2010-2021	64
Graf č. 22: Srovnání vývoje míry nezaměstnanosti v ČR a SRN v % v letech 2010-2021	65
Graf č. 23: Srovnání poměru státního dluhu k HDP ČR a SRN v % v letech 2010-2021	66
Graf č. 24: Srovnání poměru importu a exportu k HDP ČR a SRN v % v letech 2010-2021	67
Graf č. 25: Srovnání vývoje základní úrokové míry ČR a SRN v % v letech 2009-2022*	68
Graf č. 26: Srovnání hrubé průměrné mzdy ČR a SRN v EUR v letech 2010-2021*	69

8.4 Seznam použitých zkratk

AD – agregátní poptávka
AS – agregátní nabídka
C – spotřeba domácností
CPI – index spotřebitelských cen

ČNB – Česká národní banka
ČNOPK - Česko-německá obchodní a průmyslová komora
ČR – Česká republika
ČSÚ – Český statistický úřad
D – poptávka
ECB – Evropská centrální banka
G – vládní nákupy statků a služeb
HDP – hrubý domácí produkt
I – investice
L – množství práce
LPC – dlouhodobá Phillipsova křivka
LRAS – dlouhodobá agregátní nabídka
MF ČR – Ministerstvo financí ČR
MPSV ČR – Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MV ČR – Ministerstvo vnitra ČR
NX – čistý vývoz
P – cenová hladina
PPP – parita kupních sil
S – nabídka
SPC – krátkodobá Phillipsova křivka
SRAS – krátkodobá agregátní nabídka
SRN – Spolková republika Německo
u – míra nezaměstnanosti
U – nezaměstnaní
W – mzda
Y – produkt (HDP)